

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה"

על הכתוב "צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה", פרש רש"י על-פי מדרש תורת כהנים: "אין צו, אלא לשון זרוז... אמר רבי שמעון: ביותר צריך הכתוב לזרוז במקום שיש בו חסרון כפיס (=הפסד של כסף)".

הגה"ק האדמו"ר רבי יצחק מאיר מגור, בעל ה"חידושי הרי"ם" מבאר בדרך הרמז את דברי רבי שמעון, על-פי מה שאמרו חז"ל, שקרבן עלה מכפר על חטאים שהאדם חוטא במחשבה, כמו שכתוב (ויקרא רבה ז', ג'): "אמר רשב"י: לעולם אין העלה באה לכפר, אלא על הרהור הלב (=מחשבות זרות). אמר ר' לוי: מקרא מלא הוא, והעלה על רוחכם היו לא תהיה" (יחזקאל כ').

והנה, אומר בעל ה"חידושי הרי"ם", באשר נתבונן באיברי האדם, המחטאים אותו, נראה שלכל האיברים יש "כפיס", המכסה עליהם כדי שלא יחטא האדם בהם - לעיניים יש כפיסוי, הלא הם העפעפים, המכסים על העיניים בשעת הצורך, כדי שלא יסתכל האדם בדבר רע. וכן ללשון יש את השיניים והשפתניים, הסוגרים והמכסים על הלשון כדי שלא תדבר לשון הרע. כך גם האוזניים, כמו שאמרו חז"ל (כתובות ה'): "וניתד תהיה לך על אזנך" (דברים כג'), אל תקרי, "אזנך" אלא "אזנך" - שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון, יניח אצבעו באזניו".

ומכאן, נמצא שלכל איבר ואיבר שהבאנו, ישנו "כפיס", המכסה אותו, כדי שלא יבוא לידי החטא. אולם, להרהורי הלב (=למחשבות) שבראשו אין שום כפיסוי המעכב בעדם מלהתפרץ בכל עת וזמן. ולכן, בקלות יכול האדם לבוא לידי הרהור נשים ומחשבות זרות ורעות, אלא אם יעמוד על המשמר בכל כוחו, כדי למנוע ממחשבות אלו לצוף ולעלות בראשו. ולכן, דוקא בקרבן עלה, הבאה כאמור לכפר על הרהור הלב (=מחשבות רעות וזרות) נקטה התורה הקדושה בלשון "צו", שהוא לשון זרוז, כמו שאמר ר' שמעון "אין צו, אלא לשון זרוז". ובא רבי שמעון לבאר, מדוע דוקא בקרבן עלה יש צורך בזרוז מרובה? אלא, אומר רבי שמעון: "ביותר צריך הכתוב לזרוז במקום שיש בו חסרון כפיס" - דהינו, התורה צריכה לזרוז את האדם, להתריאו ולהרתיעו, במקום שיש בו חסרון כפיס", דהינו במקום שאין בו "כפיס" - במח האדם, ששם אין למחשבות שום כפיסוי, העשוי לשמש מעצור טבעי מגלישה לדרך החטא.

על-פי האמור יפתח לנו פתח להבין מה שהביא השל"ה הקדוש (שער האותיות אות לו), בשם המקובל האלקי ר' משה קורדוברו (=הרמ"ק) מצפת זצ"ל: "מצאתי כתב יד של האלקי מהר"מ קורדוברו זצ"ל, שכתב בזו הלשון: למדנו זקן אחד (סגולה) לבטל המחשבה (הרעה). (ש)יאמר (האדם) פסוק זה הרבה פעמים 'אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה". (ומוסיף השל"ה הקדוש, ואומר: "ובעיני פשוט שזה הזקן היה אליהו הנביא, ומרב ענותנותו של הרב (=הרמ"ק) לא רצה לגלות").

והנה, סגולה זו, לומר את הפסוק "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה", נאמרה על קרבן עלה. ועל-כך יש לנו לשאול, מדוע דוקא בקרבן עלה מביאה התורה סגולה כיצד לבטל הרהורים רעים? אלא, לפי מה שהבאנו, מבואר היטב הקשר של פסוק זה ("אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה"), המבטל מחשבות זרות, דוקא לקרבן עלה. שכן, כפי שאמרנו, קרבן עלה מכפר על הרהור הלב (=המחשבה הרעה). לכן, דוקא כאן אצל קרבן עלה, הזכירה התורה הקדושה את הסגולה לבטל מחשבות זרות: "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה".

בענין זה יש לצין שגם הגה"ק המגיד מקוזניץ זיע"א בספרו "עבודת ישראל" (פרשת משפטים) מביא מסידור האריז"ל, שהרמ"ק זצ"ל קבל מפי אליהו הנביא סגולה לבטל מחשבות זרות, לומר את הפסוק "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה", ועל-פי זה מפרש המגיד מקוזניץ את הפסוק בשמות (שמות כא', יד'): "וכי יזד איש על רעהו להרגו בערמה מעם מזבחי תקחנו למות". "וכי יזד איש" - זה יצר הרע. "על רעהו" - זה איש ישראל. "להרגו בערמה" - להחטיאו על-ידי מחשבות רעות - אז העצה היא: "מעם מזבחי" - מהפסוק שנאמר על המזבח - "אש תמיד תוקד על המזבח...". "תקחנו למות" - על-ידי הפסוק הנ"ל תצליח להרוג ולבטל את המחשבות הרעות.

ויש להוסיף מה שכתוב בספר "דברי יצחק" (אות מא'): "שמעתי מפה קדוש אדמו"ר מו"ה יהודה צבי

מְרַאזְדִיל זֶלֶה"ה, שְׁאָמַר בְּשֵׁם הָרֵב הַצְדִיק מוֹה"ר מְנַחֵם מְנַדֵּל מְרִימֵנוּב זֶלֶה"ה...פְּרִשֵׁת "הַגְעַלְת כָּלִים"²
(במדבר לא' כא-כד') טוֹב לֹמַר (פְּרִשָׁה זֹאת וְהִיא סְגוּלָה) לְבַטֵּל מַחְשְׁבוֹת וְהַרְהוּרִין **בִּישׁוּן** (=מַחְשְׁבוֹת זְרוֹת)".
(פְּרִשֵׁת "הַגְעַלְת כָּלִים": "וַיֹּאמֶר אֲלֵעֶזֶר הַכֹּהֵן אֶל אֲנֹשֵׁי הַצִּבָּא הַבָּאִים לְמִלְחָמָה זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה. אַךְ אֵת הַזָּהָב וְאֵת הַכֶּסֶף אֵת הַנְּחֹשֶׁת אֵת הַבְּרֹזֶל אֵת הַבְּדִיל וְאֵת הָעֶפְרָת. כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבֹא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּאֵשׁ וְטָהַר אֶךְ בְּמֵי נֹדָה יִתְחַטֵּא וְכָל אֲשֶׁר לֹא יָבֹא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בַמַּיִם. וְכִבַּסְתֶּם בַּגְּדֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְטָהַרְתֶּם וְאַחֵר תָּבֹאוּ אֶל הַמַּחֲנֶה" (במדבר לא' כא-כד'))

וְנִרְאָה לִי לְבָאָר כְּוִנְתּוֹ הַקְדוּשָׁה שֶׁל "דְּבָרֵי יִצְחָק", עַל-פִּי הַיְדוּעַ שְׁאֲנֵשֵׁי הַצִּבָּא, שְׁחָזְרוּ מִמִּלְחָמַת מִדֵּין הָיוּ צָרִיכִים לְהִבְיֵא כְּפָרָה עַל הַרְהוּר הַלֵּב שֶׁל בְּנוֹת מִדֵּין, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (שם לא', נ'): "וַיִּקְרַב אֶת קָרְבָּן ה'...לְכַפֵּר עַל נַפְשֵׁתֵינוּ לִפְנֵי ה'", וּפְרָשׁ רש"י: "לְכַפֵּר עַל הַרְהוּר הַלֵּב, שֶׁל בְּנוֹת מִדֵּין".

לְפִי זֶה מְבוֹאָר, לְמָה דוֹקָא נִצְטוּוּ יִשְׂרָאֵל עַל הַגְעַלְת כָּלִים לְאַחַר שְׁחָזְרוּ מִמִּלְחָמַת מִדֵּין. כִּי כְּמוֹ שֶׁתְּכַלִּית הַגְעַלְת כָּלִים הִיא לְגְרוֹם לְכָלִים לְפָלוּט אֶת הַאִיסוּר הַבְּלוּע בָּהֶם (בְּשֶׁר וְחֵלֶב, טְרֵפוֹת וְנִבְלוֹת), כִּדְ צָרִיד הָאָדָם לְפָלוּט וְלְדַחוֹת מֵתוֹכוֹ אֶת כָּל הַמַּחְשְׁבוֹת הַרְעוּת הַמְטַמְטְמוֹת אֶת הָאָדָם כְּמוֹ שְׁכָתוּב: "וְלֹא תִתּוֹרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם זֵנִים אַחֲרֵיהֶם לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתַי וְהֵייתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם". יְהִי רָצוֹן שֶׁה' יִזְכְּנוּ לְשִׁמּוֹר עַל מַחְשְׁבוֹתֵינוּ מֵהַרְהוּרִים זָרִים וּמַחְשְׁבוֹת רְעוּת כְּדִי שְׁנוּכַל לְעַבְדוֹ בְּלֵב שָׁלֵם, אֲמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. (עַל פִּי "אוֹרֵה שֶׁל תּוֹרָה" לְהַרְה"ק פִּינְחָס פְּרִידְמָן) "מִשְׁכְּנֵי אַחֲרִיד נְרוּצָה הִבִּיאֲנִי הַמְלֶךְ חֲדָרְיוֹ נְגִילָה"

מִשְׁכְּנֵי אַחֲרִיד נְרוּצָה רֹאשֵׁי תִבּוֹת "אֲמוֹן" לְלַמֵּדָךְ כִּי בְשֶׁכֶר הַהַקְפָּדָה עַל עֲנִית אֲמֵן זֹכָה הָאָדָם שִׁיקִים בּוֹ: "הִבִּיאֲנִי הַמְלֶךְ חֲדָרְיוֹ", כְּדְבָרֵי הַגְּמָרָא (שְׁבֵת קִיט ב) "כָּל הָעוֹנָה אֲמֵן בְּכָל כַּחוֹ פּוֹתַחִין לוֹ שְׁעָרֵי גֶן עֵדֶן".
בְּתוֹסֶפֶת נֶפֶד אֶפְשֶׁר לֹמַר: הָאוֹתִיּוֹת הַשְּׁנִיּוֹת בְּתִבּוֹת "מִשְׁכְּנֵי אַחֲרִיד נְרוּצָה" הֵנּוּ "שֹׁחַר" רְמִז לְמַעֲלָתָהּ הַגְדוּלָה שֶׁל עֲנִית אֲמֵן אַחַר בְּרִכּוֹת הַשֹּׁחַר כְּמִנְהַג הַקְדָּמוֹנִים.
"לִפְנֵי ה' קָדַשׁ קְדָשִׁים הוּא..."

בַּסֵּפֶר "מִירוֹן" מוּבָא סִיפּוּר נֶפֶלָא, הַמְדַגִּישׁ עַד כְּמָה עִם יִשְׂרָאֵל מִשְׁתַּדֵּל בְּגַמְלֵי חֲסָדִים וּמִיטִיב לְזוּלָת. ר' רְאוּבֵן שְׁפָנִיר הָיָה אֶחָד וּמִיּוֹחֵד. כָּל יָמָיו עָסַק בְּמִצְוֹת וּבְגַמְלֵי חֲסָדִים. עָרַב שְׁבֵת אֶחָד, בִּימֵי הַעֲלִיָּה הַגְדוּלָה לְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל, הָיָה ר' רְאוּבֵן מְמַהֵר לְקַבֵּל שְׁבֵת בְּבֵית הַכְּנִסֵּת הַגְדוּל שְׁבַעֲרֵי ת"א. בְּדַרְכּוֹ חָלַף עַל פְּנֵי זוּג צַעִיר וְתִינוּק, שֶׁנִּשְׂא בִּידֵי הָאִשָּׁה. אוֹתוֹ הַזּוּג הָיוּ הוֹלְכִים בְּמַהֲרָת וּבַחֲפָזוֹן לְפִיוֹן חוּף הַיָּם. עֵינֵיהֶם הָיוּ אֲדוּמוֹת מִכָּבִי, וְהֵם נִרְאוּ בְּצָרָה גְדוּלָה. ר' רְאוּבֵן עָכַב אוֹתָם, וּפָנָה אֵלֵיהֶם בְּאֲדִיבוּת, בְּנִסְיוֹן לְדַעַת אֶת סִיבַת צַעֲרָם וּבְכָיִם. הֵם שָׁתְקוּ, וְלֹא רָצוּ לְהַגִּיד לוֹ, וְשׁוּב עָלוּ דְמַעוֹת בְּעֵינֵיהֶם. אוּלַם, כְּאֲשֶׁר הַפְּצִיר בָּהֶם, הַחֵל הָאִישׁ מְסַפֵּר אֶת צְפוּנוֹתָ לְבוֹ: "לִפְנֵי מְסַפֵּר חוֹדְשִׁים עָלֵינוּ מִגְרַמְנִיָּה לְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל. אֵין לָנוּ אֵף מִכָּר וְקָרוֹב בְּאַרְצֵי, וְאֵין לָנוּ גַם הֵיכָן לְגוֹר. לִישׁוֹן אָנוּ יֹשְׁנִים עַל סַפְסָלִים בְּגַנִּים צִיבוּרִיִּים. וּבְגִלְלַת הַתִּינוּק אֵינְנוּ מוֹצְאִים עֲבוּדָה. הַגִּיעוּ מֵיָם עַד נֶפֶשׁ, וְהַחֲלַטְנוּ הַחֲלָטָה נוֹרָאָה, לְאָבֵד אֶת עַצְמָנוּ לְדַעַת בְּטְבִיעָה!". כְּאֲשֶׁר שָׁמַע ר' רְאוּבֵן אֶת הַדְּבָרִים, צָעַק צַעֲקָה גְדוּלָה: "גּוֹאֲלֵד! הִישְׁמַע כְּזֹאת בְּיִשְׂרָאֵל!". מִיֵּד פָּנָה אֶל בְּנֵי הַזּוּג, וְאָמַר לָהֶם: "מַעֲתָה, עָלֵי דְאֲגַתְכֶם! מֵהֵיּוֹם אֲנִי קָרוּבְכֶם! לֹא אֲנוּחַ וְלֹא אֶשְׁקוּט עַד אֲשֶׁר אֶסְדֵּר אֶתְכֶם". וְאֵז, חָשַׁב קֶצֶת, וְאָמַר לָהֶם לְבֹא אַחֲרָיו. הוּא לְקַחַם לְבַנְיָן, שֶׁהִיָּה בְּשִׁלְבֵי בְּנֵי אַחֲרוֹנִים. לֹא הִסַס, וּבְעֶצֶם יוֹם הַשְּׁבֵת דָּחַף אֶת הַדְּלֵת בְּגוּפּוֹ הַחֲסוֹן פַּעַם וּפְעָמִים, עַד שֶׁהִדְלֵת נִפְתְּחָה לְרוּחָהּ, הַכְּנִיסָם לְדִירָהּ, וְאָמַר לָהֶם: "כָּאֵן תִּשְׁבוּ עַד לְאַחַר הַשְּׁבֵת, וְאִם יִרְצָה הַשֵּׁם, לְאַחַר מִכָּן אֲדַאֵג לָכֶם לְדִירָה קְבוּעָה". ר' רְאוּבֵן לֹא נָח לְרַגְע. הוּא נָגַשׁ לְשִׁכְנֵים בְּרָחוּב וּבְקֶשׁ אֶכֶל. הִלְלוּ הוֹרִידוּ פְתִילָה וְסִיר חָמִין, וְנָתְנוּ לוֹ. הוּא הִמְשִׁיךְ לְחַפֵּשׁ בְּדִירוֹת הַסְמוּכוֹת, וְהַשִּׁיג חֲלוֹת וְכִלֵּי אֶכֶל, אֲרָגוּ, מְזֻרְזָנִים וּשְׁמִיכוֹת. וְשׁוּב אָמַר לְאוֹתוֹ זוּג דְּבָרֵי עֵידוּד, וְהִלֵּךְ לְדַרְכּוֹ.

בַּיּוֹם רֵאשׁוֹן בְּבִקְרַת הַשְּׁכִימִים ר' רְאוּבֵן, וְלִפְנֵי שֶׁהִתְפַּלֵּל הִגִּיעַ לְבַנְיָן שְׁבוּ שֶׁהוּ הַזּוּג, לִפְנֵי שִׁיגִיעוֹ הַפּוֹעֲלִים, כְּדִי שְׁלֹא יִגְרְמוּ לָהֶם צַעַר וּבִישׁוּעָה. וְהִתְחִיל בְּדִין וּדְבָרִים אֲתָם. מִיֵּד הוֹיָזְמֵן הַקְּבָלָן לְמִקּוֹם, וְלְאַחַר מְסַע שְׁכָנוּעַ הַסְכִּים שֶׁהוּזַג יִשְׂאָר עַד שֶׁתִּמְצָא לָהֶם דִּירָה. כְּדִי לְמָנוּעַ פְּלִישׁוֹת לְדִירוֹת נוֹסְפוֹת, הַסְכִּים ר' רְאוּבֵן לְהַעֲסִיק שׁוֹמֵר לִילָה בְּבַנְיָן עַל חֲשְׁבוֹנוֹ.
לְאַחַר זְמַן לֹא רַב סִדֵּר ר' רְאוּבֵן לִילָד גִּנוּן, וְהָאִשָּׁה וּבְעֵלָהּ מְצָאוּ עֲבוּדָה מְסוּדָרָת, וְהַצְלִיחוּ לְעִבּוֹר לְדִירָה שְׁכוּרָה, וְלִכְלֶכֶל אֶת עַצְמָם.

בַּיּוֹם מוֹתֵר לְגָלוּת, שֶׁהַעוֹלָה הַמְסַכָּן וְהַמְיֹאֵשׁ הֶפֶד לְאַחַד הַיְבוּאָנִים וְהַיְצוּאָנִים הַגְדוּלִים בְּאַרְצֵי! כָּל אוֹתָן הַשְּׁנִים חִפְשׁ אֶת ר' רְאוּבֵן, כְּדִי לְהוֹדוֹת לוֹ עַל הַצֵּלָת נַפְשוֹת בֵּיתוֹ, אֶךְ ר' רְאוּבֵן הִתְחַמַּק מִמֶּנּוּ.
כְּשֶׁשָּׁאֲלוּ אֶת ר' רְאוּבֵן עַל-כֵּן, אָמַר, שֶׁהוּא נִזְהָר מִלְּפָגוֹשׁ אוֹתָם, כִּיּוֹן שֶׁהוּא חוֹשֵׁשׁ שֶׁבְשַׁעַת הַפְּגִישָׁה תִּהְיֶה לָהֶם חֲלִישׁוֹת-דַּעַת, וְהֵם יִתְבַּיְשׁוּ מִפְּנֵיו, לְפִיכֵן מוּטָב לוֹ לְהִימָנַע מִפְּגִישָׁה שְׁכָזוּ! וְעַל-כֵּן יֵשׁ רַק לֹמַר - "ר' רְאוּבֵן שְׁפָנִיר! כֵּן יָרְבוּ כְּמוֹד בְּיִשְׂרָאֵל".

שְׁבֵת שְׁלוֹם לְכָל הַמִּתְפַּלְלִים! נָא לְשִׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילּוּן!

"בְּנֵי צִיּוֹן"

הַשְּׁבֵת שְׁלֹפְנֵי הַפֶּסַח נִקְרָאת "שַׁבַּת הַגְּדוּל"

עַל הַבְּרָכָה שְׁאֵנוּ מְבָרְכִים בְּקִידוּשׁ שֶׁל לַיִל שַׁבַּת, "אֲשֶׁר קִדְשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְרָצָה בְּנוּ, וְשַׁבַּת קִדְשׁוֹ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן הַנְּחִילָנוּ, זְכָרוֹן לְמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית... וְשַׁבַּת קִדְשָׁךְ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן הַנְּחִילָנוּ..."

שׂוֹאֲלִים חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל, מְדוּעַ תִּקְנוּ לָנוּ חֲז"ל לְהַזְכִּיר פְּעָמִים שֶׁהַקַּב"ה הַנְּחִיל לָנוּ אֶת הַשַּׁבַּת בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן? (פֶּעַם רֵאשׁוֹנָה בְּהַתְחַלַּת הַבְּרָכָה, "וְשַׁבַּת קִדְשׁוֹ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן הַנְּחִילָנוּ", וּפְעַם שְ�נֵינָה בְּסִיּוּם הַבְּרָכָה "וְשַׁבַּת קִדְשָׁךְ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן הַנְּחִילָנוּ").

נִקְדִּים תְּחִילָה לְהַבִּיא דָּבָר פְּלֵא שְׁמַצִּינוּ בְּסִפֵּר "זָרַע קִדְשׁ" לַהֲרַח"ק מִרְאפְּשִׁיץ זִיע"א, הַמְבַּאֵר מָה שְׁמַצִּינוּ בְּזֵהָר הַקִּדּוּשׁ (תְּרוּמָה קְנוֹ), שְׂבִימֵי הַחֹל זְמַן הַמְנַחָה הוּא זְמַן שֶׁל **דִּין וּמִשְׁפָּט**. אֲבָל בְּשַׁבַּת קִדְשׁ, זְמַן הַמְנַחָה הוּא **עַת רָצוֹן**, וְלָכֵן אָנוּ אוֹמְרִים בְּמְנַחָה בְּשַׁבַּת (לִפְנֵי הוֹצֵאת סֵפֶר הַתּוֹרָה): "וְאֲנִי תִפְלְתִי לָךְ ה' **עַת רָצוֹן** אֱלֹהִים בְּרַב חֶסֶדְךָ עֲנֵנִי בְּאַמֶּת יִשְׁעֶךָ". דְּהִינוּ, מֵאַחַר וְזֶהוּ זְמַן שֶׁל **עַת רָצוֹן** בְּשָׂמִים, מֵתִפְלְלִים אָנוּ לִפְנֵינוּ יִתְבָּרַךְ "עֲנֵנִי בְּאַמֶּת יִשְׁעֶךָ" - שְׂעֵנָה אֶת תְּפִילוֹתֵינוּ **בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן**.

וְצָרִיךְ לְהַבִּין עֲנֵנוּ זֶה. שָׁפוּ, מְדוּעַ זֹקָא בְּמְנַחָה שֶׁל שַׁבַּת, זֶהוּ זְמַן שֶׁל **עַת רָצוֹן**, בְּבַחֲיַנַּת "רַעוּא דְרַעוּי" (=רָצוֹן הַרְצוֹנוֹת)?

וּבְאֵר ה"זָרַע קִדְשׁ" בְּדַבְרֵי קוּדְשׁוֹ, וְאָמַר, שֶׁהַקַּב"ה בְּרָא אֶת הָעוֹלָם בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל, כְּפִי שְׁפָתוֹב: "בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ". וּפְרַשׁ רש"י: "בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּקְרְאוּ 'רֵאשִׁית' (נִבְרָא הָעוֹלָם)". דְּהִינוּ, הַקַּב"ה פָּתַח אֶת הַתּוֹרָה בְּמִלָּה "בְּרֵאשִׁית" לְלַמְדָנוּ, שֶׁהוּא בְּרָא אֶת עוֹלָמוֹ רַק בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּקְרְאוּ 'רֵאשִׁית', כְּפִי שְׁפָתוֹב (תְּרוּמָה ב', ג'): "רֵאשִׁית תְּבוֹאֲתָה".

וְהִנֵּה, אוֹמְרִים חֲז"ל, שְׁלֹפְנֵי בְּרִיאַת הָעוֹלָם בְּרָא הַקַּב"ה קוּדְסָא אֶת הַשַּׁבַּת, וּבְזְמַן מְנַחָה שֶׁל יוֹם הַשַּׁבַּת עָלָה בְּרָצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ לְבְרוּא אֶת הָעוֹלָם בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל. עַל-כֵּן, בְּכָל שַׁבַּת בְּזְמַן מְנַחָה (שְׂאֵז עָלָה בְּרָצוֹנוֹ לְבְרוּא אֶת הָעוֹלָם) מֵתְעוֹרֵר הַזְּמַן הַזֶּה שֶׁל **עַת רָצוֹן** עַל יִשְׂרָאֵל.

עַל-פִּי יִסוּד נִשְׁגָב זֶה, הָאֲרַכְנוּ לִישֵׁב אֶת דְּבָרֵי ה"אֹר הַחַיִּים" הַקִּדּוּשׁ שְׁגָלָה לָנוּ שְׁבִשְׁעַת בְּרִיאַת הָעוֹלָם, בְּרָא ה' יִתְבָּרַךְ **כַּח וְחַיּוֹת** לְעוֹלָם, רַק לְשֵׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֵׂה. וּבְרֹב חֲכָמָתוֹ יִתְבָּרַךְ, בְּרָא יוֹם אֶחָד שֶׁהוּא יוֹם הַשַּׁבַּת, אֲשֶׁר בְּיוֹם הַזֶּה חוֹזֵר ה' וּמִשְׁפִּיעַ חַיּוֹת לְעוֹלָם כְּלוֹ לְעוֹד שְׁשֵׁה יָמִים. וּבְגִמְרַת שֵׁשֶׁת הַיָּמִים, בְּשַׁבַּת שְׁלֵאֲחַר מִכֵּן, מוֹשְׁפַעַת עוֹד **חַיּוֹת** לְשֵׁשֶׁת הַיָּמִים הַבָּאִים, וְחוֹזֵר חֲלִילָה עַד סוֹף הַבְּרִיאָה. וְאֵלְמָלָא יוֹם הַשַּׁבַּת, הָיָה הָעוֹלָם **נִחְרַב** בְּגִמְרַת שֵׁשֶׁת הַיָּמִים, וְחוֹזֵר **לְתַחוּ וְבַחוּ**.

וּמוֹסִיף וְאוֹמַר ה"אֹר הַחַיִּים" הַקִּדּוּשׁ: וְעוֹד צָרִיךְ לְדַעַת, **שֶׁחַיּוֹת** שְׁנִמְשַׁכְתָּ לְעוֹלָם לְעוֹד שְׁשֵׁה יָמִים, הִיא רַק עַל-גִּדֵּי יִשְׂרָאֵל הַשׁוֹמְרִים אֶת הַשַּׁבַּת. וּמִיּוֹם שֶׁבְּרָא הַקַּב"ה אֶת הָאָדָם, לֹא הָיָה חֶסֶר הָעוֹלָם צְדִיק-יִסוּד-עוֹלָם, שְׁשִׁמְרָא אֶת הַשַּׁבַּת כְּהַלְכָתָהּ, וּבְזִכּוֹתוֹ הַמְּשִׁיךְ הָעוֹלָם לְהַתְקִים (אָדָם הַרְאִשׁוֹן, וְאַחֲרָיו בְּנוֹ שֵׁת, וּמֵתוֹשֵׁלַח, וְנֹחַ וְשֵׁם, וְאַבְרָהָם אֲבִינוּ וְכוּ'. וְאַפִּילוּ בְּעַבְדוֹת מִצְרַיִם שְׁמָרוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבַּת).

אִם כֵּן, יֵשׁ לְתַמוּהָ, מֵאַחַר וְהַקַּב"ה קָבַע יִסוּד זֶה בְּבְרִיאָהּ, שֶׁהַשַּׁבַּת מְמַשִּׁיכָה **חַיּוֹת** לְשֵׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֵׂה/הַשְּׁבוּעַ, אֵיךְ נִבְרָאוּ שֵׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית הַרְאִשׁוֹנִים, בְּלִי שְׁקִדְמָה לָהֶם שַׁבַּת, הַמְּחִיָּה אוֹתָם?

אוֹלָם, לְפִי מָה שֶׁהִבְאֵנוּ, עֲנֵנוּ זֶה מְבוֹאֵר. שָׁפוּ, כְּאֹמַר, הַקַּב"ה בְּרָא **קוּדְסָא** אֶת הַשַּׁבַּת, וּבְכַח שַׁבַּת זוֹ בְּרָא הַקַּב"ה אֶת הָעוֹלָם בְּשֵׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית. וְחֻקֵּי יִסוּד זֶה לְכָל יְמוֹת הָעוֹלָם, שְׁבָכַל **שַׁבַּת** מֵתְחַדְּשֵׁת **חַיּוֹת** לְעוֹד שְׁשֵׁה יָמֵי מַעֲשֵׂה.

מַעֲתָה, יוֹמֵתֵק לְפָרֵשׁ עַל-פִּי זֶה אֶת מְלוֹת הַפִּיוֹט "לְכָה דוּדִי", לְמִקּוּבַל הָאֵלְקִי רַבִּי שְׁלֵמָה אֶלְקָבָץ: "לְקִרְאֵת **שַׁבַּת** לְכוּ וְנִלְכָה. כִּי הִיא מְקוֹר הַבְּרָכָה. מֵרֵאשׁ מְקַדְסֵם נְסוּכָה". שָׁפוּ, צָרִיךְ לְשַׁמּוֹר אֶת הַשַּׁבַּת כְּרֵאוּי, "כִּי הִיא מְקוֹר הַבְּרָכָה" לְשֵׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֵׂה הַבָּאִים, כְּדַבְרֵי ה"אֹר הַחַיִּים" הַקִּדּוּשׁ, שְׁבָכַל **שַׁבַּת** מֵתְחַדְּשֵׁת **חַיּוֹת** לְעוֹד שְׁשֵׁה יָמֵי מַעֲשֵׂה.

אֵךְ לְפִי זֶה קָשָׁה. שָׁפוּ, אֵיךְ קָבְלוּ שֵׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית הַרְאִשׁוֹנִים **כַּח וְחַיּוֹת**?

וְהַתִּירוּץ הוּא "מֵרֵאשׁ מְקַדְסֵם נְסוּכָה". כְּלוֹמַר, כְּבָר "מֵרֵאשׁ מְקַדְסֵם" - עוֹד לִפְנֵי שֵׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית, הִיָּתָה קְדוּשַׁת הַשַּׁבַּת נְסוּכָה/קִיּוּמָה.

וְצָרִיךְ לְדַעַת, שְׁכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל יָכוֹל לְהַתְקַשֵּׁר עִם הַשַּׁבַּת הַזֹּאת שֶׁנִּבְרָאָה לִפְנֵי בְּרִיאַת הָעוֹלָם, וְלִקְבַּל מְנַחָה כַּח וְחַיּוֹת לְכָל שֵׁשֶׁת יָמֵי הַשְּׁבוּעַ. עֲנֵנוּ זֶה נִלְמַד עַל-פִּי מָה שֶׁדְּרָשׁוּ חֲז"ל בְּגִמְרָא (שַׁבַּת י'): "לְדַעַת כִּי

אָנִי ה' מְקַדְשְׁכֶם. אָמַר לִי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה: מִתְּנֵה טוֹבָה יֵשׁ לִי בְּבֵית גְּנֹזִי, וְשַׁבָּת שְׁמָה, וְאַל מִבְקֵשׁ לִיתְנֶה לְיִשְׂרָאֵל. וְלִכְאוּרָה קֶשֶׁה. שְׁכֹן, אָמְרוּ חַז"ל, שְׁאֵת מִצְוֹת הַשַּׁבָּת קִבְּלוּ יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי קִבְּלַת הַתּוֹרָה, כַּמְבוֹאָר בְּגִמְרָא (שַׁבָּת פ"ז): "**שַׁבָּת** - בְּמִרְה נְצִטּוּ (יִשְׂרָאֵל)".

אִם כֵּן, לְשֵׁם מָה עָלָה בְּרִצּוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ לְתַת לְיִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת פְּעַם שְׁנִיָּה? אֲדָּ לְפִי הָאָמּוֹר יֵשׁ לוֹמֵר, שֶׁהַקְּב"ה רָמַז לְמֹשֶׁה, "מִתְּנֵה טוֹבָה יֵשׁ לִי בְּבֵית גְּנֹזִי, וְשַׁבָּת שְׁמָה", עַל יוֹם הַשַּׁבָּת שֶׁנִּבְרָאָה וְהִיְתָה גְּנוּזָה אֲצִלוֹ יִתְבָּרַךְ, עוֹד לִפְנֵי הַבְּרִיאָה שֶׁל הָעוֹלָם. וְעַתָּה, הַגִּיעַ הַזְּמַן לִיתְנֶה לְיִשְׂרָאֵל, כְּדִי שְׂיֻכְלוּ לְהַתְקַשֵּׁר עִם שַׁבָּת זוּ. שְׁכֹן, שַׁבָּת זוּ הִיא בְּבַחֲיִנַת מִתְנָה, וְאִפְשָׁר לְהַתְקַשֵּׁר אֵלֶיהָ וְלְהַמְשִׁיךְ מִמֶּנָּה קְדוּשָׁה וְחַיּוּת לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה.

מֵעַתָּה יֵאִיר לָנוּ לְהַבִּין אֶת כֹּפֶל הַלְשׁוֹן בְּקִידוּשׁ (בְּתַחֲלִילָה בְּלִשׁוֹן נִסְתָּר): "וְשַׁבָּת קָדְשׁוֹ בְּאַהֲבָה וּבְרִצּוֹן הַנְּחִילָנוּ" - שֶׁהַכּוֹנֵה בְּכַךְ הִיא לְהוֹדוֹת לָהּ, שֶׁהַנְּחִיל לָנוּ אֶת הַשַּׁבָּת שֶׁנִּבְרָאָה לִפְנֵי הָעוֹלָם, בְּבַחֲיִנַת "מִתְנָה טוֹבָה יֵשׁ לִי בְּבֵית גְּנֹזִי" - כְּדִי שְׂנוּכַל לְהַמְשִׁיךְ מִהַשַּׁבָּת הַזֹּאת קְדוּשָׁה לְשֵׁשֶׁת יָמֵי הַחֹל. (וְלִכְן נֶאֱמַר בְּלִשׁוֹן נִסְתָּר "וְשַׁבָּת קָדְשׁוֹ". שְׁכֹן, שַׁבָּת זוּ הִיְתָה נִסְתָּרַת מֵעֵין כָּל חַי, שֶׁהָרִי אָדָם הָרֵאשׁוֹן עָדִין לֹא נִבְרָא). וּמוֹסִיף "זְכָרוֹן לְמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית" - כְּלוֹמֵר, זְכָרוֹן לְשֵׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית הָרֵאשׁוֹנִים, שֶׁשָּׂאָבוּ אֶת כּוֹחַ מִשַּׁבָּת זוּ שֶׁלִּפְנֵי הַבְּרִיאָה.

אוּלָּם, בְּסוֹף הַקִּידוּשׁ תִּקְנוּ לָנוּ חַז"ל בְּלִשׁוֹן נוֹכַח, "וְשַׁבָּת קָדְשָׁךְ בְּאַהֲבָה וּבְרִצּוֹן הַנְּחִלְתָּנוּ", כִּי כָּאֵן הַכּוֹנֵה עַל שַׁבָּת בְּרֵאשִׁית, הַשַּׁבָּת הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁלְאַחַר הַבְּרִיאָה, אֲשֶׁר הִיְתָה גְלוּיָה לְאַדָּם הָרֵאשׁוֹן, לְהַבִּיל וּלְקַיֵּן. וְהִנֵּה, מְבוֹאָר בְּטוֹר (אֲוִי"ח סִימָן תל), שֶׁהַשַּׁבָּת שֶׁלִּפְנֵי הַפְּסָח נִקְרָאת "**שַׁבָּת הַגְּדוֹל**", כִּפִּי שְׂמוּבָא שָׁם: "וְלִקְחוּ לָהֶם (יִשְׂרָאֵל) כָּל אֶחָד שֶׁהַ לְפִסְחוֹ, וְקֶשֶׁר אוֹתוֹ בְּכַרְעֵי מִטָּתוֹ. וְשִׂאָלוּם הַמִּצְרִים, לָמָּה זֶה לָכֶם? וְהַשִּׁיבוּ (לָהֶם יִשְׂרָאֵל), **לְשׁוֹחֲטוּ** לְשֵׁם פִּסַּח בְּמִצְוֹת הַשֵּׁם עָלֵינוּ. וְהִיוּ שִׁינִיָּהֶם (שֶׁל הַמִּצְרִים) קַהוּת, עַל **שְׂשׁוֹחֲטִין** אֶת אֱלֹהֵיהֶן, וְלֹא הָיוּ רְשָׁאִין לוֹמֵר לָהֶם דְּבַר. עַל-שֵׁם אוֹתוֹ הַנֵּס קוֹרִין אוֹתוֹ (=אֶת אוֹתָהּ הַשַּׁבָּת) שַׁבָּת הַגְּדוֹל".

אוּלָּם, עַל-פִּי הָאָמּוֹר, יֵאִיר לָנוּ לְהַבִּין טַעַם חֲדָשׁ, מִדּוּעַ נִקְרָאת הַשַּׁבָּת שֶׁלִּפְנֵי פִּסַּח "**שַׁבָּת הַגְּדוֹל**". וְזֹאת, עַל-פִּי הַכְּתוּב (שְׂמוֹת יב, כא) "וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְכָל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מִשְׁכּוֹ וַיִּקְחוּ לָכֶם צֹאן לְמַשְׁפַּחְתֵּיכֶם וְשַׁחֲטוּ הַפִּסַּח". וַיִּפְרַשׁ רַש"י, בְּשֵׁם הַמְּכִילְתָּא: "וּלְפִי שֶׁהָיוּ (יִשְׂרָאֵל) שְׂטוּפִים **בְּעַבּוּדַת כּוֹכָבִים**, אָמַר לָהֶם 'מִשְׁכּוֹ וַיִּקְחוּ לָכֶם'. מִשְׁכּוֹ יִדִּיכֶם **מְעַבּוּדַת כּוֹכָבִים**, וַיִּקְחוּ לָכֶם צֹאן שֶׁל מִצְוָה".

מְבוֹאָר מְכָאֵן, שֶׁעַד אוֹתָהּ שַׁבָּת שֶׁבָּה לְקַחוּ יִשְׂרָאֵל אֶת קַרְבֵּן הַפִּסַּח, הֵם הָיוּ עוֹבְדִים **עַבּוּדָה זָרָה** (אֶת הַטְּלָה שֶׁל מִצְרַיִם). וּבְלִקְיַחַת הַטְּלָה כְּדִי לְשׁוֹחֲטוּ לְשֵׁם קַרְבֵּן פִּסַּח לָהּ יִתְבָּרַךְ, מִשְׁכּוֹ יִדִּיָּהֶם מִהַעַבּוּדָה הַזָּרָה.

וְהִנֵּה, אַף בְּהִיוֹתָם עוֹבְדֵי **עַבּוּדָה זָרָה**, לְמִרוֹת זֹאת, צָוָה עָלֵיהֶם הַקְּב"ה דוֹקָא בְּיוֹם הַשַּׁבָּת לְקַחַת שֶׁהַ לְפִסְחוֹ, וְלִקְשׁוֹר אוֹתוֹ בְּכַרְעֵי מִטָּתוֹ, כְּדִי לְהַתְנַתֵּק מִהַעַבּוּדָה הַזָּרָה, וְלִשְׂאֹב קְדוּשָׁה מִיוֹם הַשַּׁבָּת לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה הַבָּאִים.

וְכָאֵן צְרִיךְ לְשְׂאוֹל, מִנֵּיין שָׂאָבוּ יִשְׂרָאֵל אֶת כַּח הַקְּדוּשָׁה בְּאוֹתָהּ שַׁבָּת? וְהָרִי הָיוּ עַד עַתָּה "שְׂטוּפִים **בְּעַבּוּדַת כּוֹכָבִים**". אֲלָא, יֵשׁ לוֹמֵר, שֶׁהָרִי יֵשׁ בְּכַח כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לְהַתְחַבֵּר לְאוֹתָהּ הַשַּׁבָּת שֶׁנִּבְרָאָה קוֹדֵם לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה, וְלְהַמְשִׁיךְ מִמֶּנָּה כַּח קְדוּשָׁה לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַשְּׂבוּעָה הַבָּאִים.

וּמֵעַתָּה יֵשׁ לוֹמֵר, שֶׁהַשֵּׁם "**שַׁבָּת הַגְּדוֹל**" בָּא לְרִמּוֹ כִּי בְּאוֹתָהּ שַׁבָּת הִמְשִׁיכוּ יִשְׂרָאֵל אֶת קְדוּשַׁת הַשַּׁבָּת הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁלִּפְנֵי הַבְּרִיאָה, לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַחֹל. וְנִקְרָאת בְּשֵׁם "שַׁבָּת הַגְּדוֹל" הֵן מִצַּד עֵצֶם גְּדוּלְתָהּ, שֶׁהִיא נֶעְלָה וְנִשְׁגָּבַת מִכָּל הַשַּׁבָּתוֹת שֶׁבְּעוֹלָם (מִצַּד הִיוֹתָהּ לְמַעַלָּה מִן הַזְּמַן, וְשֶׁרֶשׁ לְכָל מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית), וְהֵן מִצַּד הִיוֹתָהּ רֵאשׁ וְשֶׁרֶשׁ לְכָל הַשַּׁבָּתוֹת שֶׁבְּעוֹלָם. (עַל פִּי "אוּרָה שֶׁל תּוֹרָה" לְהַרְה"ק פִּינְחָס פְּרִידְמָן)

"אֵשׁ תְּמִיד תּוֹקֵד עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכְבֶּה"

מְסוּפָּר עַל הַרְה"ק רַבִּי צְבִי אֱלִימֶלֶךְ מְדִינַב זִיע"א, בְּעַל ה"בְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר" שֶׁהָיָה מֵאָז יְמֵי יְלָדוּתוֹ אוֹת וּמוֹפֵת לְהַתְמַדָּה בַּתּוֹרָה. סִפְרוּ כִּי בְּמִשָּׁךְ שָׁנִים רַבּוֹת, כֶּאֱשֶׁר נִהַג לְעַבּוֹר לִפְנֵי הַתִּיבָה בְּיָמֵים הַנוֹרָאִים, הָיָה אוֹמֵר אֶת כָּל פִּיּוּטֵי הַתְּפִילָה הָאֲרוּכִים בְּעַל-פֶּה. פְּעַם הִסְבִּיר אֶת פְּשָׁרָה שֶׁל תּוֹפְעָה זוּ. הַתְּבַרֵּר כִּי בִּילְדוּתוֹ סָבַל מִכְּאָבִים עֲזִים בְּעֵינָיו, וְאָמְרוּ הָרוֹפְאִים, שֶׁמְאוֹר עֵינָיו מוּטַל בְּסַכְּנָה, אִם לֹא יִמְנַע מִקְרִיאָה לְפָרֵק זְמַן מְסוּיָם. אוּלָּם, בְּגִלְל אַהֲבַת הַתּוֹרָה שִׁיקְדָה בּוֹ, לֹא הִפְסִיק לְלַמּוֹד. הַגִּיעוּ הַדְּבָרִים לִיְדֵי כֵךְ שֶׁאָבִיו הוֹצִיאוֹ מִבֵּיתוֹ מְסַפֵּר פְּעָמִים, כְּדִי לְמַנּוּעַ בְּעַדוֹ מִלְקָרוֹא בְּסִפְרִים. אֲדָּ גַם זֶה לֹא פָּעַל, שְׁכֵן הַיֶּלֶד הָיָה יוֹשֵׁב בַּחוּץ לֹא פָּעַם בַּחֲשִׁיכָה, תָּר אַחַר קָרוֹן אוֹר מְזַדְמָנֵת, וְלוֹמַד. בְּסוּפוֹ שֶׁל דְּבַר, לֹא נוֹתְרָה לָאָב הַדּוֹאָג כָּל בְּרִירָה, וְהוּא הִכְנִיסוֹ לְמַחֲסוֹן עֲצִים לְהַסְקָה, בְּסוּבְרוֹ כִּי שֵׁם בּוֹדָאִי לֹא יוּכַל הַנַּעַר לְלַמּוֹד, וְעֵינָיו יוּכְלוּ לָנוּחַ. אֲבָל הַנַּעַר לֹא נָח אִף לֹא לְרוּעָה! הוּא פָּסַע לְכָאֵן וּלְכָאֵן בְּאַפִּילַת הַמַּחֲסוֹן, חִפֵּשׁ מְשֵׁהוּ לְהַשְׁבִּיעַ אֶת רַעְבוֹנוֹ לַתּוֹרָה...

בְּסוּפוֹ שֶׁל דְּבַר, גִּלָּה מִתַּחַת לְעֲרִימַת הָעֲצִים סִפֵּר יִשָּׁן וּמְאוּבָּק. הָיָה זֶה מַחְזוֹר תְּפִילָה לְיָמֵים הַנוֹרָאִים. מַחֲסוֹר בְּרִירָה, לְמַד מִן הַמַּחְזוֹר, שֶׁנֶּן שׁוֹב וְשׁוֹב, עַד אֲשֶׁר יָדַע עַל בּוֹרִין אֶת כָּל הַתְּפִילוֹת וְהַפִּיּוּטִים בְּעַל-פֶּה...

שַׁבָּת שְׁלוֹם לְכָל הַמַּתְפַּלְלִים! נָא לְשִׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן!

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וְאָעֵבֶר עֲלֵיךָ וְאָרְאָךָ מִתְבוֹסֶסֶת בְּדַמְיֶךָ וְאָמַר לְךָ בְּדַמְיֶךָ חַיִּי וְאָמַר לְךָ בְּדַמְיֶךָ חַיִּי" (יחזקאל ט"ו ז')

על הכתוב, "וְאָעֵבֶר עֲלֵיךָ וְאָרְאָךָ מִתְבוֹסֶסֶת בְּדַמְיֶךָ וְאָמַר לְךָ בְּדַמְיֶךָ חַיִּי וְאָמַר לְךָ בְּדַמְיֶךָ חַיִּי", מביא רש"י בשם המכילתא: "הָיָה רַבִּי מִתְיָא בֶן חֲרַשׁ אוֹמֵר: הָרִי הוּא (=הקב"ה) אוֹמֵר: 'וְאָעֵבֶר עֲלֵיךָ וְאָרְאָךָ וְהִנֵּה עֵתָּה עֵת דְּדִים' (יחזקאל ט"ו ז'). הַגִּיעַ (זְמַן הַ) שְׁבוּעָה שְׁנִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם, שְׁאֵגָל אֶת בְּנָיו. (ומאחר) וְלֹא הָיוּ בְּיָדָם (שֶׁל יִשְׂרָאֵל) מִצּוֹת לְהִתְעַסֵּק בָּהֶם, כְּדִי שִׁיגְאָלוּ, שְׁנֵאָמַר (שָׁם): 'וְאַתָּה עֵרָם וְעֲרָה' (=עֲרוּמִים לְלֹא מִצּוֹת). (על-כֵּן)...נִתַּן לָהֶם (הַקַּב"ה) שְׁתֵּי מִצּוֹת דָּם: (קֶרֶבֶן) פֶּסַח, וְדָם מִלָּה, שְׁמֵלוּ (יִשְׂרָאֵל) בְּאוֹתוֹ הַלִּילָה. שְׁנֵאָמַר: 'וְאָרְאָךָ מִתְבוֹסֶסֶת בְּדַמְיֶךָ' - בְּשֵׁנֵי דָמִים. (ועל-יְדֵי שְׁתֵּי מִצּוֹת דָּם אֵלוּ, נִגְאָלוּ מִמְצָרִים)".

וּמְצִינוּ חִידוּשׁ גְּדוּל עַל-כֵּן בְּתַרְגוּם יוֹנָתָן, שֶׁפָּרַשׁ עַל הַכְּתוּב (שְׁמוֹת יב', יג'): "וְהָיָה הַדָּם לָכֶם לְאֹת עַל הַבְּתִים אֲשֶׁר אַתֶּם שָׁם", שֶׁהַקַּב"ה רָמַז לְמִשָּׁה בְּצִוּוֵי זֶה, שִׁיעֲרַבְבוּ יִשְׂרָאֵל אֶת דָּם קֶרֶבֶן הַפֶּסַח עִם דָּם הַמִּלָּה יַחַד, וְיִתְּנוּ אֶת שְׁנֵי הַדָּמִים עַל הַמִּשְׁקוֹף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת, וְכַפִּי דְבָרֵי הַתַּרְגוּם: "וְיִהְיֶה דָּם נִכְסֵת פֶּסַח וְגִזְרֵת מְהוּלְתָא מְעָרַב לְכוּן, לְמַעַבְדַּד מִיְנִיָּה אוֹת עַל בְּתִיָּא, דְּאַתְוֹן שְׂרִין תְּמִין" (=וְהָיָה דָּם שְׁחִיטַת הַפֶּסַח וְדָם בְּרִית הַמִּלָּה מְעוֹרַב לָכֶם, לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ אוֹת עַל הַבְּתִים שְׂאֵתֶם שְׂרוּיִים שָׁם).

וּמוֹסִיף עַל-כֵּן "בְּעַל הַטּוֹרִים" וְאוֹמֵר, שֶׁעֲנִין זֶה רְמוּז בְּכְתוּב: "וְהָיָה הַדָּם לָכֶם לְאֹת עַל הַבְּתִים". שְׁכֵן, "לָכֶם" בְּגַמְטְרִיָּה "הַמִּלָּה". וְעוֹד כְּתַב "בְּעַל הַטּוֹרִים": "וְלִקְחֶתֶם אֶגְדַּת אֲזוּב וּטְבַלְתֶּם בְּדָם אֲשֶׁר בַּסֶּף וְהִגַּעְתֶּם אֶל הַמִּשְׁקוֹף וְאֶל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת מִן הַדָּם אֲשֶׁר בַּסֶּף". "מִן הַדָּם" - בְּגַמְטְרִיָּה "דָּמֵי מִלָּה".

וּמְצָאנוּ לְכָךְ מְקוֹר נוֹסֵף בְּפָרְקֵי דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, שִׁישְׂרָאֵל לֹא רַק שְׁנֵאָלוּ מִמְצָרִים בְּזִכּוֹת דָּם פֶּסַח וְדָם הַמִּלָּה, אֲלָא גַם הַגְּאוּלָּה הָעֵתִידָה תִּהְיֶה בְּזִכּוֹת מִצּוֹת אֵלוּ. וְכַפִּי שְׁכְּתוּב שָׁם (פָּרָק כ"ט): "מִכָּאֵן אַתָּה לְמַד שְׁבִנִּי יַעֲקֹב נִימּוּלִין הָיוּ, וְמָלוּ אֶת בְּנֵיהֶם וְאֶת בְּנֵי בְנֵיהֶם, וְהִנְחִילוּהָ לְחַק עוֹלָם. עַד שֶׁעָמַד פְּרַעַה הָרָשָׁע וְגִזְרֵת קִשּׁוֹת וּמָנַע מֵהֶם בְּרִית מִלָּה. וּבִיּוֹם שִׁינְאָו יִשְׂרָאֵל מִמְצָרִים נִימּוּלוּ כֹּל הָעָם מִקְטוֹן וְעַד גְּדוֹל, שְׁנֵאָמַר: 'כִּי מָלִים הָיוּ כֹּל הָעָם הַיִּצְאִים', וְהָיוּ יִשְׂרָאֵל לּוֹקְחִים דָּם בְּרִית מִלָּה, וְדָם פֶּסַח וְהָיוּ נוֹתְנִין עַל מִשְׁקוֹף בְּתִיָּהוּ. וְכִשְׁעֵבֶר הַקַּב"ה לְגוֹף אֶת מִצָּרִים וְרָאָה אֶת דָּם הַבְּרִית וְדָם הַפֶּסַח נִתְמָלֵא רַחֲמִים עַל יִשְׂרָאֵל, שְׁנֵאָמַר: 'וְאָעֵבֶר עֲלֵיךָ וְאָרְאָךָ מִתְבוֹסֶסֶת בְּדַמְיֶךָ'. בְּדַמְיֶךָ לֹא כְּתִיב, אֲלָא 'בְּדַמְיֶךָ' - בְּשֵׁנֵי דָמִים - דָּם בְּרִית מִלָּה וְדָם פֶּסַח".

וְעוֹד מִמְשִׁיךְ הַמְדַרְשׁ וְאוֹמֵר: "וְאָמַר לְךָ בְּדַמְיֶךָ חַיִּי וְאָמַר לְךָ בְּדַמְיֶךָ חַיִּי. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: וְכִי מָה רָאָה הַכְּתוּב לּוֹמֵר פְּעַמִּים 'בְּדַמְיֶךָ חַיִּי'! אֲלָא, אָמַר הַקַּב"ה: בְּזִכּוֹת דָּם בְּרִית מִלָּה וּבְזִכּוֹת דָּם פֶּסַח נִגְאָלוּ מִמְצָרִים. וּבְזִכּוֹת דָּם בְּרִית מִלָּה וּבְזִכּוֹת דָּם פֶּסַח אַתֶּם עֲתִידִים לְהִיגָאֵל בְּסוּף מַלְכוּת רַבִּיעִית. לְכָךְ נֵאָמַר שְׁתֵּי פְעַמִּים 'בְּדַמְיֶךָ חַיִּי'".

וְעֵתָה, בֹּא וְרָאָה דְבַר פְּלֵא מְהֵ שְׁכְּתוּב בְּמַדְרַשׁ, שְׁדוּד הַמְּלָךְ, עֲלִיו הַשְּׁלוֹם, הָיָה קָם כֹּל חֲצוֹת הַלִּילָה לְהוֹדוֹת לַה', עַל שֶׁהֲצִיל אֶת יִשְׂרָאֵל מִמְצָרִים בְּזִכּוֹת דָּם הַפֶּסַח וְדָם הַמִּלָּה, וְכַפִּי שְׁכְּתוּב שָׁם (רוֹת רַבְתִּי ו', א'): "חֲצוֹת לִילָה אֶקוּם לְהוֹדוֹת לְךָ עַל מִשְׁפָּטֵי צְדָקָךָ... (אוֹמֵר דּוּד הַמְּלָךְ) 'עַל מִשְׁפָּטֵי צְדָקָךָ' - מִשְׁפָּטִים שֶׁהִבֵּאתָ עַל הַמְצָרִים, וְצְדָקוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִם אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם, שֶׁלֹּא הָיוּ בְּיָדָם מִצּוֹת לְהִתְעַסֵּק בָּהֶם וְיִגְאָלוּ. וְנִתְּתָה לָהֶם שְׁתֵּי מִצּוֹת שִׁיתְעַסְקוּ בָּם, וְיִגְאָלוּ, וְאֵלוּ הֵן: דָּם פֶּסַח וְדָם מִלָּה. אָמַר רַבִּי לִוִּי: בְּאוֹתוֹ הַלִּילָה נִתְעָרַב דָּם הַפֶּסַח עִם דָּם הַמִּלָּה, שְׁנֵאָמַר: 'וְאָעֵבֶר עֲלֵיךָ וְאָרְאָךָ מִתְבוֹסֶסֶת בְּדַמְיֶךָ וְאָמַר לְךָ בְּדַמְיֶךָ חַיִּי'".

וְצָרִיכִים אָנוּ לְהַבִּין מָה רָאָה דּוּד הַמְּלָךְ לְהוֹדוֹת לַה' כֹּל לִילָה בְּחֲצוֹת עַל הַמִּשְׁפָּט שֶׁעָשָׂה הַקַּב"ה עִם בְּכוֹרֵי מִצְרַיִם, וְהַצְדָּקָה שֶׁעָשָׂה עִם יִשְׂרָאֵל, כְּאֲשֶׁר הֲצִילָם בְּזִכּוֹת דָּם קֶרֶבֶן הַפֶּסַח וְדָם הַמִּלָּה?
נִקְדִים קִדְם לְבָאֵר מְדוּעַ הוֹצִיא הַקַּב"ה אֶת יִשְׂרָאֵל דּוֹקָא בְּזִכּוֹת שְׁתֵּי מִצּוֹת אֵלוּ - דָּם קֶרֶבֶן הַפֶּסַח וְדָם הַמִּלָּה?

וְיֵשׁ לוֹמֵר, שֶׁהָרִי בְּ-תַרְיִי"ג (=613) הַמִּצְוֹת שֶׁנִּצְטְוּנוּ עֲלֵיהֶם יֵשׁ רַמ"ח (=248) מִצְוֹת "עֲשֵׂה" וְשִׁס"ה (=365) מִצְוֹת "לֹא תַעֲשֵׂה". וְאוֹלָם, צָרִיכִים אָנוּ לְדַעַת, שֶׁשְׁתֵּי הַמִּצְוֹת, קֶרֶבֶן הַפֶּסַח וּבְרִית הַמִּלָּה, הֵן שְׁתֵּי מִצְוֹת "עֲשֵׂה" הַיְחִידוֹת בְּכֹל הַתּוֹרָה, שֶׁעוֹנֵשׁוֹן כְּרַת לָמִי שֶׁלֹּא מְקַיֵּם (כְּפִי שְׁכְּתוּב (בְּרַאשִׁית יז' יד'): "וְעַרְל זָכַר אֲשֶׁר לֹא יִמּוּל אֶת בְּשָׂר עַרְלָתוֹ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מֵעַמִּיָּה". וּבְקֶרֶבֶן פֶּסַח (בְּמִדְבָר ט' יג'): "וְהֵאִישׁ אֲשֶׁר הוּא טָהוֹר

ובדרך לא היה וחדל לעשות הפסח ונכרתה הנפש ההוא מעמיה".

וצריך להבין ענין זה. מדוע דוקא בשתי מצות אלו העונש הוא כרת למי שלא מקימן?

ובפשטות יש לומר, שמאחר והקב"ה הוציא את ישראל ממצרים בזכות דם פסח ודם המילה כדי לקחת את ישראל לו לעם, כמו שכתוב: "ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים". לכן, נמצא, שכל מי שאינו מקים ב' מצות אלו, מגלה בכך שאין רצונו להיות חלק ונחלה בתוך ישראל, שנבחרו להיות עם ה', וסנגאלו בזכות ב' מצות אלו. על-כן, מידה כנגד מידה הוא נענש בעונש כרת, שלא יהיה לו חלק ונחלה בתוך כלל ישראל.

ומוסיף בענין זה ה"שפת אמת", ואומר (שבת הגדול, שנת תר"ס): "מצות הפסח (היא) מצוה ראשונה שנצטוו בני ישראל אחר מצות המילה שנתנה לאברהם. ואלו (הם) ב' המצות (ה)מיוחדים שנענשין עליהם כרת. ממילא משמע, שעיקר חיות איש ישראל (היא) על-ידי אלו המצות. הגם שנאמר על כל המצות יעשה אותם האדם וחי בהם'. אבל, עיקר החיות על-ידי אלה ה-ב' מצות. ועליהם נאמר 'בדמיון חיי... בדמיון חיי', ב' פעמים (חיים), כמו שנאמר בתרגום (יונתן): 'בדמי מהולתא ובדמי פסחא' (=בדם מילה ובדם פסח)".

כלומר, הטעם לכך שבחר הקב"ה בשתי מצות אלו כדי להוציא את ישראל ממצרים הוא, כיון שבשתי מצות אלו יש סגולה להחיות את האדם, כפי דבריו של ה"שפת אמת", ש"עיקר החיות הוא על-ידי אלה ה-ב' מצות". ולכן, מי שאינו מקים מצות אלו - מתבטלת חיותו, בבחינת "ונכרתה הנפש ההוא מישראל".

"צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה" (וי ב')

על פסוק זה שבפתח הפרשה, מעיר רש"י, על-פי מדרש תורת כהנים: "אין צו, אלא לשון זרוז... אמר רבי שמעון: ביותר צריך הכתוב לזרוז במקום שיש בו חסרון כיס (=הפסד של כסף)".

הסבר מענין למדרש שלפנינו מובא משמו של האדמו"ר רבי יצחק מאיר מגור, בעל ה"חידושי הרי"ם": כידוע, מכפר קרבן עולה על חטאים שהאדם חוטא במחשבה (=הרהורים רעים), כפי שאומרים חז"ל (ויקרא רבה ז', ג'): "אמר רשב"י: לעולם אין העולה באה - אלא על הרהורי הלב (=מחשבות רעות)..."

והנה, כאשר נתבונן באיברי האדם, המחטיאים אותו, נמצא שלכל איבר ואיבר ישנו "כיס", העשוי לכסותו ולמונעו מן החטא. כך למשל, אפשר לעצום את העיניים, וכך לא לראות דברים אסורים. אפשר לאטום את האזניים ולהימנע משמיעת לשון הרע ורכילות. וכן אפשר לסגור את הפה, ולא לדבר לשון הרע, וכיוצא בכך בשאר האיברים שבאדם.

אולם, לפעולת המחשבה שבמח אין שום כיסוי המעכב בעדה, ולכן בקלות יכול אדם לבוא חלילה לידי מחשבות זרות, אם לא יעמוד על המשמר בכל כוחו. ועל-כך מרמזים דברי רבי שמעון במדרש תורת כהנים: "ביותר צריך הכתוב לזרוז במקום שיש בו חסרון כיס". דהינו, התורה צריכה לזרוז את האדם, להתריעו ולהרתיעו, במקום "שיש בו חסרון כיס" (במקום שאין בו "כיס") במח האדם, ששם אין למחשבות שום כיסוי, העשוי לשמש מעצור טבעי מגלישה לדרך החטא.

ולכן, אומר רבי שמעון, דרוש זרוז מיוחד ושמירה יתרה על המחשבה שבמח, כדי שזו תהיה טהורה מכל סיג ופגם. וכאשר האדם יזכה למחשבות טובות וטהורות, גם מעשיו יהיו ללא דופי.

סגולה נפלאה שקבלו חז"ל מאליהו הנביא זכור לטוב, לבטל מחשבות והרהורים רעים היא, לומר את הפסוק: "תמיד תוקד על המזבח לא תכבה" (יש לחזור על הפסוק עד שיתבטלו המחשבות הרעות).

המגיז מקוזניץ, בספר "עבודת ישראל", מוצא סימוכין לכך בדרך רמז, בפסוק (שמות כא, יד'): "וכי יזד איש על רעהו להרגו בערמה מעם מזבחי תקחנו למות". "וכי יזד איש" - זה יצר הרע. "על רעהו" - זה איש ישראל, "להרגו בערמה" - להחטיאו על-ידי מחשבות רעות, אז העצה היא: "מעם מזבחי" - מהפסוק - "אש תמיד תוקד על המזבח..." - "תקחנו למות" - על-ידי הפסוק הנ"ל תצליח להרוג ולבטל את המחשבות הרעות, אמן כן יהי רצון. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

דרשת שבת הגדול

מסופר שבימי זקנתו של הצדיק רבי חיים מצאנז, כשעלה שנה אחת לשאת את דרשת שבת הגדול, פנה אל קהל עדתו, ואמר: דרכם של הרבנים לפתוח דרשה זו בקושיה על הרמב"ם, ולאחר מכן לתרץ את הקושיה על-ידי פלפול חריף. והנה, בנעורו, כשהיה כוחי במותני, הייתי גם אני עושה כן. אך עתה זקנתי, ואין בידי לדרוש כך ולפלפל. לכן, אומר אפוא רק זאת: הרמב"ם פוסק שבליל הסדר מצוה לאכול מצות ולשתות ארבע כוסות, ושאיפילו עני שבאשראל, המחזר על הפתחים, חייב לקיים מצות אלה. ועל-כך יש לי קושיה גדולה ועצומה: איך יוכלו העניים, שאין בידם פרוטה, לקיים מצות אלו? קושיה גדולה היא, ואין בידי תירוץ. אך לא אזוז מכאן עד שאתם תתרצו לי את הקושיה. הבינו הנוכחים את הרמז, ותרמו ביד נדיבה ל"קמחא דפסחא" עבור העניים.

שבת שלום לכל המתפללים! נא לשמור על קדושת הגיליון!

"בְּנֵי צִיּוֹן"

חג הפסח - האָרְהַ בְּבַחֲיִנַת מִתְנָה

הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיצ'וב זיע"א שואל בספרו "קדושת לוי" (שבועות), מדוע בפסח אנו אומרים "זמן חרותנו" ובשבועות "זמן מתן תורתנו", בלשון הווה? והרי לכאורה כבר עברו אותם זמנים טובים, והיה לנו לומר שפסח הוא "זמן שיצאנו לחרות", או שבועות הוא "זמן שנתן לנו תורתנו".

אלא, עונה רבי לוי יצחק מברדיצ'וב, ואומר: צריך לדעת, שבכל שנה ושנה, בעת שאנו מקימין את מצות החג, כגון השבתת חמץ ואכילת מצה בפסח, מתעוררת עלינו האָרְהַ גדולה, כמו שהיה לאבותינו בעת יציאת מצרים, בשכר המצות שקימו. ולכן גם אנחנו, כשאנו מקימים את מצות החג, מקבלים אנו את אותה האָרְהַ שהיתה לאבותינו. ועל-ידי קיום מצותיו, אנו מעוררים בכל דור האָרְהַ זו.

כפי שמובא בספר "דרוך ה'" (ח"ד פ"ה) להרמח"ל זיע"א: "ושרש כלם הוא סדר שסדרה החכמה העליונה, שכל תיקון שנתקן ואור גדול שהאיר בזמן מהזמנים, בשוב תקופת הזמן ההוא, יאיר עלינו אור מעין האור הראשון ותחודש תולדת התיקון ההוא במי שקבלו...".

ב"מכתב מאליהו" מבואר, כי לא הזמן עובר על האדם, אלא האדם הוא הנוסע בתוך הזמן, כפי שהאדם נוסע ברכבת, ובכל תחנה שהוא מגיע אליה, מקבל הוא שם שפע והאָרְהַ מסוג אחר. ולכן, בכל שנה ושנה, כאשר אנו מגיעים ל"תחנת פסח", שהיא חירות וגאולת מצרים, מקבלים אנו שפע גדול של האָרְהַ וחריות משמים, כפי שקבלו אבותינו ממש בחג הפסח, שאז נגאלו ויצאו לחריות הנפש והגוף.

וצריך לדעת, שמה שנאמר על פסח "זמן חרותנו", הכוונה היא גם על גלות מצרים הרוחנית - שהרי ישראל היו שקועים במצרים ב-מט' שערי טומאה, והקב"ה הוציאם לא רק מהגלות הגשמית-הגופנית, אלא גם מהגלות הרוחנית. ולכן בכל דור ודור תיב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, בצורה רוחנית, שהרי לכל אחד ואחד יש את "גלות מצרים" הפרטית שלו (כל אחד ו"החבילה" שלו).

ומכיון שבחג הפסח יצאו בני ישראל מטומאת מצרים, הרי שבמימים אלו יכול כל אחד ואחד מאיתנו לצאת מ"גלות מצרים" הרוחנית שלו. לכן נקרא החג, על-ידי חז"ל, "חג הפסח" - שכן "פסח" הוא מלשון פסיחה ודילוג. וכל אחד מישראל, לא חשוב באיזה שפל מדרגה רוחנית הוא נמצא, יש לו אפשרות, בגלל קדושת ימים אלו, לדלג על הרבה מדרגות רוחניות, ולהגיע למעלות גדולות ונשגבות בעבודת ה' יתברך.

על-פי האמור, יאיר לנו להבין מדוע נקרא חג הפסח "שבת", כפי שכתוב בתורה (ויקרא כג, טו): "וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עמר התנופה שבע שבתות" שהרי, יתר המועדים לא נחשבים כשבת.

בספר "סידורו של שבת" (שרש הראשון), מבואר שההבדל בין השבת לשאר המועדים הוא בכך, שכל המועדים צריכים אתערוףא דלתתא(=התעוררות מלמטה). דהינו, שישארל יעוררו על-ידי מעשיהם את האור של יום טוב לרדת מהשמים. ואולם, קדושת השבת יורדת משמים מעצמה, בלי שום התעוררות מלמטה. ולכן, בכל המועדים אנו אומרים: "מקדש ישראל והזמנים" - כי כלל ישראל מעוררים את קדושת הזמנים, על-ידי מעשיהם מלמטה.

ואילו בשבת קדש אנו אומרים רק "מקדש השבת", כי קדושת השבת יורדת מעצמה מלמעלה, בלי שום התעורבות של ישראל מלמטה. וזהו שאמרו חז"ל (שבת י'): "אמר לו הקדוש ברוך הוא (למשה)...מתנה טובה יש לי בבית גנזי, ושבת שמה". וצריך להבין, מדוע השבת נקראת מתנה? אלא, התשובה היא על-פי מה שהבאנו, שאור השבת יורד לבד מלמעלה, בבחינת "מתנה", בלי שום התעוררות מלמטה.

חיזוק לכך מצאנו בספר ה"אוהב ישראל" להרה"ק מאפסא זיע"א, שם הוא כותב (שבת דף רעא), שבמצות התורה יש שתי בחינות: אחת, בחינת "מקח", דהינו שצריך לשלם קדם שמקבלים. הבחינה השניה היא בחינת "מתנה", שמקבלים מתנת-חינם, ללא כל תמורה ותשלום.

ומבאר ענין זה ה"אוהב ישראל" ואומר, שיש מצות שהשפע שלהן יורד מלמעלה רק כאשר מקים האדם בפועל את המצוה למטה בעולם הזה. על-כן, מצות אלו הן בבחינת "מקח". דהינו, רק אתערוףא דלתתא(=התעוררות מלמטה) תגרום לירידת אור המצוה מלמעלה למטה.

אך מצות השבת, שנקראת "מתנה טובה" היא שונה מכל המצות. שכן, אור קדושת השבת יורד מלמעלה

למטה בלי שום פעולה מצד האדם למטה, ולכן היא נקראת "מתנה טובה".

וכפי לשונו הקדושה של ה"אוהב ישראל": "והנה, אין לך שום מצוה שנעשית על-ידי התיקון בעולמות העליונים בלא אתערותא דלתתא (=התעוררות מלמטה). רק מצות שבת שאין... (בה) עשיה... (ו) כל ענין אותה המצוה (=שבת) הוא בשב ואל תעשה... ודבר זה הוא מורה כי נעשה אז התיקון והייחוד של העולמות העליונים מעצמותו יתברך, בלי שום סיוע ועזר מלמטה. וכמו שמרומז בתיבת "שבת" - אותיות תשב".

על-כן, גם בחג הפסח, שהוא כאמור כלו הארה "אתערותא דלעילא" (=התעוררות מלמעלה משמים), יש ירידה של שפע גדול, בבחינת "מתנה", אף שלא היו ראויים ישראל כלל למתנה ושפע זה. ולכן, כל איש ישראל צריך לעשות הכנה גדולה לקראת פסח, להיות בבחינת "כלי" גדול, לקבל ולהחזיק את שפע האור שיורך בפסח.

על-פי האמור יאיר לנו להבין, מדוע נזכר הפסח בשם "שבת" במרומז בפתוב - "ממחרת השבת", שהרי אנו מוצאים שחג זה נקרא גם בשם "פסח", או "חג המצות"?

מובא בהגדה של פסח "אתה בחרתנו" סיפור על רבה של ירושלים הגה"ק רבי יוסף חיים זוננפלד זיע"א, שפעם באו אליו אנשים נכבדים מחוץ לארץ בערב פסח, ואמרו לו שרוצים להתארח אצלו בפסח, אך אינם רוצים להיות כעניים בפסח, ולכן רוצים לשלם בעין טובה ונדובה על הסעודות. הסכים הגרי"ח לארחם על שלחנו, ולקח מהם את הפסח.

ואמנם, התארחו אצלו בליל הסדר וסעודת היום, והתענגו מרוב טוב ברוחניות ובגשמיות. למחרת, כאשר חגגו יום שני של גלויות באכסניה שלהם, הופיע הגרי"ח והניח את הפסח על הארון, באומרם להם: "מלכתחילה לקחתי מכם את הפסח רק כדי שתהיה לכם הרגשה טובה שאתם משלמים על הסעודה, ואינכם אוכלים נהמא דכיסופא (=לחם של בושא), אבל עכשיו הרי לכם הפסח בלב שלם".

לפי זה יבואר ענינו. בתחילה נאמר בתורה שפסח הוא "יום טוב", "חג המצות", "חג הפסח", כדי לתת לנו הרגשה טובה, שגם לנו יש איזו שכיכות על-ידי עבודתנו בהארה הגדולה של פסח. אבל למחרת אומרים את האמת, שפסח הוא בבחינת "שבת", וכל ההארות שזכינו בהם בחג הפסח הם מתנה משמיה.

כדי לחזק ענין זה, ראוי להוסיף מה שאמרו חז"ל בגמרא (בבא מציעא סא'), ש"כל המלוה בריבית - כאילו כפר ביציאת מצרים". ולכאורה לא מובן, מה הקשר בין ריבית לבין יציאת מצרים? אלא, המתבונן בשרש איסור ריבית, רואה שהתורה רצתה שהאדם יבוא לעזור לחברו שנמצא בעת מצוקה ואין לו מאומה, ויעניק לו בחינם אשראי והלוואה עד שישוב לאיתנו ויפריע לו הלוואתו.

והנה, חסד זה הוא יסוד גאולת מצרים, כי ישראל היו שקועים בעמקי הקליפות והטומאה, כפי שאומר הנביא יחזקאל (טו', ז') "ואת ערם ועריה" מכל מצות והון עצמי. אלא, שהקב"ה ברוב רחמיו השאיל והלוה להם אורות ושפע גדול, מתוך אימון שישראל ישיבו זאת מיד לאחר יציאת מצרים בעבודתם בימי הספינה ובקבלת התורה בחג השבועות. ולכן, המלוה בריבית, שאינו מוכן להעניק בחינם לחברו אשראי והלוואה כשאינו לו, הרי זה כאילו כפר ביציאת מצרים, שהרי ביציאת מצרים, השאיל והלוה הקב"ה ישראל אורות ושפע גדול בחינם. מכל זאת, אנו רואים את גדל קדושת הלילה הזה, שישודו בימי יציאת מצרים, והוא ליל שימורים לכל הדורות, לקבל את אותן דרגות שמימיות שהיו בימים ההם וגם בזמן הזה!...

כיפור פסח פורים - סופי תיבות "רחם".

בשלישה מועדים בשנה, יש מצוה יתרה של מתן צדקה לעניים, והם: כיפור, פסח ופורים. ביום כיפור כידוע יש מנהג "כפרות", שאותו נותנים אנו לעניים ולתלמידי חכמים. בחג הפסח יש מצוה גדולה לחלק "קמחא דפסחא" לעניים ולחסרי-כל. ובפורים יש מצוה של מתנות לאביונים. והנה, כיפור פסח פורים הם סופי תיבות "רחם" - רמז לכך שיש לרחם ולחמול על העניים, במיוחד במועדים אלו. ראוי להוסיף ש"רחם" בגמטריה 248, כמנין "אברהם" (=248), שהוא עמוד החסד. ולכן, כל העושה חסד ומרחם על הבריות, מרחמים עליו מן השמים.

יש לצין שראשי התיבות כיפור סופות פסח/פורים הוא "כסף" - לומר לך, שצריך לחלק כסף כמה שיותר, לפני מועדים אלו, כדי לעורר רחמי שמים על עם ישראל.

שבת שלום לכל המתפללים! נא לשמור על קדושת הגיליון!

בס"ד "עֲנוּיִם, עֲנוּיִם, הַגִּיעַ זְמַן גְּאוּלְתְּכֶם... רְאוּ בְּאוּרֵי שְׁזֵרַח עֲלֵיכֶם" (פסיקתא רבתי לוי)

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: צו (שְׁבַת הַגְּדוּל) bnei-zion.com

עֲרַשׁ"ק ו' נִיסַן תַּשַּׁע"ח (23.3.18) ר"ת 20:08

הַפְּטָרָה: "וְעָרְבָה לָהּ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

בְּנֵי צִיּוֹן

"אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה" (ו' ו')

אומרים חז"ל, שעל-ידי החטא מסתלקת הנשמה מן האדם, ורק הנפש שלו נשארת, ולפיכך אין לאותו אדם סיוע משמים כדי להתקדש בחזרה כראוי.

בענין זה אומר ה"פנים יפות": כתוב במשלי (טו', כח'): "ונרגן מפריד אלוף". "נרגן" הוא נוטריקון של – נפש, רוח, גוף, נשמה. דהינו, בשעת החטא מתגבר גוף האדם, ומושל על הנפש והרוח, ומפריד בינם לבין הנשמה, ואז הנשמה מסתלקת. וזהו "נרגן" – נפש, רוח, גוף, נשמה. כלומר, הגוף מפריד בין הנפש והרוח לבין הנשמה, וממילא הגוף הוא "מפריד אלוף" – מפריד את אלופו של עולם – הנשמה – שהיא חלק אלוך ממעל.

זו גם כונת הפתוב בפסוק: "נר ה' נשמת אדם חפש כל חדרי בטן" (משלי כ', כו'). הנשמה, שהיא חלק אלוך ממעל היא בבחינת "נר ה'". ובאמצעות "נר ה' זה הנשמה), יכול האדם להאיר את ה"חשכות" שבו, ולחפש כל חדרי בטן. כלומר לחפש ולמצוא את הרע שבקרבו ולבערו. לכן מזהירים אותנו חז"ל מפני החטא, שכן אז כאמור מסתלקת מן האדם הנשמה, והאדם מאבד את אותו "נר ה'" שבקרבו, המאיר את הגוף, ועוזר לו להתגבר על היצר ולעבוד את ה' כראוי.

ועל פן מזהירה אותנו התורה הקדושה: "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה", כלומר אש הנשמה תוקד תמיד על המזבח (=על האדם שזובח את יצרו על-ידי כח הנשמה). "לא תכבה" – ולא יעשה עבירות ויגרום חס וחלילה שתסתלק ממנו הנשמה, וככה בו "נר ה'" החפש כל חדרי בטן". (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

"ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה" (לקראת פסח)

על הפתוב במדרש (ויקרא רבה ו', ג'): "אין כל הגלויות הללו מתכנסות אלא בזכות משניות... " (כפי שכתוב) 'כי יתנו בגוים עתה אקבצם' (הושע ח', י'). פרש ה"מתנות כהונה", כי 'יתנו' הוא מלשון משנה (בארמית). ולכן "כי יתנו" – כאשר יתנו/יעסקו בתורה שבעל-פה, יתקיים "עתה אקבצם" – הקב"ה יקבץ את כל ישראל ויגאלם. ועל-כך אומר הנביא ישעיה (ישעיה א', כו'): "ואשיבה שפטיך כבראשנה ויעציד כבתחלה... ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה" – דעו לכם, אומר הנביא לישראל, הגאולה תבוא בזכות "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה" – בזכות התורה שבעל-פה. שכן, "ציון במשפט תפדה" בגמטריה "תלמוד ירושלמי". ואילו "ושביה בצדקה" בגמטריה "תלמוד בבלי", ובזכות אלו תבוא הגאולה העתידה, במהרה בימינו, אמן.

ולכן אמרו חז"ל בגמרא: "בניסן נגאלו, ובניסן עתידין ליגאל, מנא לן? (=מאיפה יודעים זאת?) דכתיב (שמות יב'): ליל שמרים הוא לה". לילה המשמר ובא מששת ימי בראשית... לילה המשמר... מן המזיקין". כלומר, זהו לילה המשומר לכל הגאולות של ישראל, מאז הבריאה ועד סוף הדורות.

נמצא, שכמו שנגאלו ישראל ממצרים (בליל פסח), כדי שיקבלו את התורה שבעל-פה, כך עתידים הם להיגאל בגאולה העתידה בליל פסח, שהוא לילה המשומר ועומד לגאולה העתידה, בזכות התורה שבעל-פה. ולכן עיקר העבודה בליל הפסח/ליל הסדר, הוא ב"פה סח" – כדי לעורר את "המלכות" – את מלכותו יתברך בעולם הזה, כדי שעל-ידי יאיר האור הגדול של התורה שבעל-פה נזכה לגאולה השלמה.

ויש להוסיף מה שכתב הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זיע"א, בספרו "זרע קדש" (פינחס קכה'): "במצרים גבר היצר הרע, ונכנס ב-ב' ממי"ן (=ב-2 אותיות מ'), ונעשה מצרי"ם". כלומר, המלה "מצרים" יש במרכזה יצר, המפריד בין מ' פתוחה לבין מ' סתומה.

ונתיגעו כל המפרשים להבין את דבריו הקדושים של הרה"ק רבי נפתלי צבי. שכן, וכי מה ענין של שתי המי"ן, שהיצר נכנס ומפריד ביניהם ("מצרים").

וּפָרַשׁ הֵרָה"ק רַבִּי נִפְתָּלִי צְבִי אֶת כּוֹנְתוֹ בְּמִקּוֹם אַחֵר (שֵׁם פְּרֻשֵׁת בֵּא, דָּף נו), וְכִלְשׁוֹנוֹ הַקְּדוּשָׁה: "עַל דְּרָךְ, שִׁפְרָשְׁתִּי מִה שֶׁהִתְחִילוּ חו"ל (אֶת) הַמְּשָׁנִיּוֹת בַּ-מ"ם פְּתוּחָה - 'מַאימְתִי קוֹרִין אֶת שְׁמַע בְּעַרְבִית' - וְסִימוֹ (אֶת) הַמְּשָׁנִיּוֹת בַּ-מ"ם סְתוּמָה - "יֵי עֵז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם" - כִּי מ"ם פְּתוּחָה מוֹרָה עַל הַדִּיבּוּר, כְּשֶׁאָדָם פּוֹתַח פּוֹתַח פּוֹתַח לְדַבֵּר אוֹת מ"ם, כָּל זֶמֶן שֶׁלֹּא סוֹתֵם אֶת פּוֹתַח, לֹא גָמַר (אֶת) אֲמִירַת (ה) אוֹת מ"ם, שֶׁהָאוֹת (מ"ם) אֵינּוּ נִגְמָר בְּדִיבּוּר (אֶלָּא) רַק גַּם בְּסִתְיַמַּת פּוֹתַח. וְלִכֵּן מ"ם בְּגִמְטְרִיָּה פ' (וְהוּא) רוֹמְזוֹ לְפָה. וְלִכֵּן פְּתַחוּ (חֲכָמֵינוּ) ז"ל הַמְּשָׁנִיּוֹת בַּ-מ"ם פְּתוּחָה (מַאימְתִי קוֹרִין אֶת שְׁמַע), שְׁבוּנָה (=בְּדַבְרֵי תוֹרָה) תְּפַתַּח פִּיךָ. וְסִימוֹ (אֶת) הַמְּשָׁנִיּוֹת בְּאוֹת בַּ-מ"ם סְתוּמָה ("יֵי יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם"). לּוֹמֵר (לְךָ) לְאַחַר שֶׁסִּימַתְּ דַּבְרֵי תוֹרָה, סְתוּם פִּיךָ, כְּמוֹ אוֹת מ"ם שֶׁנִּגְמָר בְּסִתְיַמַּת פָּה. אֲבָל כְּשֶׁחָסַם וְחִלְלָה הַיֵּצֵר הָרַע נִכְנָס בֵּין הַמַּמִּי"ן. (דְּהֵינּוּ), לְאַחַר שֶׁ(הָאָדָם) פְּתַח פּוֹתַח פּוֹתַח פּוֹתַח לּוֹ (הַיֵּצֵר) לְסְתוּם תִּיכָף, רַק שִׁדְבֵר (הָאָדָם) גַּם כֵּן דַּבְרִים הָאֲסוּרִים לְדַבֵּר, (וְזוֹהוּ)... אוֹתִיּוֹת 'צַר' נִכְנָס בֵּין ב' הַמַּמִּי"ן, וְנַעֲשֶׂה אוֹתִיּוֹת מְצָרִים".

(כְּאֲשֶׁר נִתְבוֹנֵן בַּמְלָה "מְצָרִים", נִרְאֶה כִּי נִמְצְאוּ בְּתוֹכָהּ הָאוֹתִיּוֹת "צַר", הַמְּפָרִידוֹת בֵּין שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת - מ' פְּתוּחָה וּ-ם סְתוּמָה - כְּאֲשֶׁר הָאוֹת מ' הִרְאֵנוּ הַפְּתוּחָה מְרֻמְזֶת עַל הַתְּחִלַּת הַתּוֹרָה שְׁבַע-ל-פֶּה "מַאימְתִי קוֹרִין אֶת שְׁמַע", וְלַעֲוֹמַת זֹאת, הָאוֹת ׀ הַסְּתוּמָה רוֹמְזֶת עַל סוֹף הַתּוֹרָה שְׁבַע-ל-פֶּה "יֵי יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם").

עַנִּין זֶה מוּבָא גַם בְּסִפֵּר "דְּבַשׁ הַשְּׂדֵה" (דָּף לב'), שִׁיחַת קֹדֶשׁ שֶׁל הֵרָה"ק רַבִּי יִשְׁעִיָּה אַבְדֻק"ק רֶאֱפָשִׁין, חֲתָנוֹ שֶׁל הֵרָה"ק רַבִּי נִפְתָּלִי צְבִי מְרַאֲפָשִׁין זִיע"א: "וְהִיָּה מְרַגְלָא בְּפִי מוֹרִי, חָמִי זַצְלָה": הַתּוֹרָה שְׁבַע-ל-פֶּה מִתְחִלָּה בַּ-מ"ם פְּתוּחָה וּמְסִתְיַמַּת בַּ-מ"ם סְתוּמָה, הַתְּחִלָּה 'מַאימְתִי', וּמְסִימַת 'בְּשָׁלוֹם', (שֶׁפֶן) רְמִזוּ לָנוּ בְּזֶה חֲכָמֵינוּ ז"ל, כִּי כְּמוֹ מְבֻטָּא הַ-מ"ם הוּא מִתְחִלַּת בְּפִתְיַחַת שְׁפִתֵים וּמְסִתְיַמַּת בְּעִצּוּמַת הַשְּׁפִתִים, כְּמוֹ כֵּן תִּהְיֶה הַתּוֹרָה בֵּין שְׁנֵי הַמַּמִּי"ן, שֶׁלֹּא נִפְתַּח לְדַבֵּר שׁוּם דָּבָר, וְזוֹלַת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וּבְסִיּוּם הַלִּימוּד נַעֲצוּם שְׁפִתֵינוּ".

וְצָרִיךְ לְהִבִּין עַנִּין זֶה. שֶׁפֶן, וְכִי מָה הַקָּשֶׁר בֵּין גְּלוּת מְצָרִים לְעַנִּין הַ"צַר", הַמְּפָרִיד בֵּין שְׁנֵי הַמַּמִּי"ן שֶׁל הַתְּחִלַּת הַתּוֹרָה שְׁבַע-ל-פֶּה ("מַאימְתִי"), וְעַל סִיּוּמָה ("בְּשָׁלוֹם")?

אוֹלָם, עַל-פִּי מָה שֶׁבְּאַרְנוּ מוּבֵן הַדָּבָר, שֶׁהָרִי תְּכָלִית גְּלוּת מְצָרִים הִיָּתָה כְּדִי לְזַכֵּךְ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּכּוֹר הַבְּרִזָּל, כְּדִי שִׁיזְכוּ לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה שְׁבַע-ל-פֶּה. וְהֵנָּה, יְדוּעַ מָה שֶׁאָמַר שְׁלֵמָה הַמְּלֶךְ (קִהְלַת ז', יד'): "זֶה לְעוֹמַת זֶה עֲשֵׂה הָאֱלֹקִים". כְּלוּמֵר, בְּכָל עַנִּין שֶׁל קְדוּשָׁה, הַקְּלִיפָה/הַטּוּמְאָה מִתְּנַגֶּדֶת תָּמִיד לְקְדוּשָׁה, בְּבַחֲנִיַת זֶה לְעוֹמַת זֶה.

עַל-כֵּן כִּיּוֹן שְׁגָלוֹת מְצָרִים הִיָּתָה הַכְּנָה וְזִיכוּךְ לְקִרְאָת קְבֻלַּת הַתּוֹרָה שְׁבַע-ל-פֶּה. הַתְּנַגְּדָה הַקְּלִיפָה בְּכָל כּוֹחָהּ לְעַנִּין זֶה שֶׁל הַתּוֹרָה שְׁבַע-ל-פֶּה. וְלִכֵּן נִרְמַז בְּשֵׁם "מְצָרִים", שֶׁהַיֵּצֵר שֵׁם מְפָרִיד בֵּין שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת הַ-מ' שֶׁל תְּחִלַּת הַתּוֹרָה שְׁבַע-ל-פֶּה וּבְסִיּוּמָה. שֶׁפֶן, כָּל רְצוּנָה שֶׁל הַקְּלִיפָה הִיא לְמַנוּעַ בְּעִדְנּוֹ לְסִיּוּם אֶת לִימוּד הַתּוֹרָה שְׁבַע-ל-פֶּה. וְלִכֵּן, "כָּל הַמְּרַבֵּה לְסִפֵּר בִּיצִיאַת מְצָרִים הָרִי זֶה מְשֻׁבָּח". כְּלוּמֵר, כָּל הַמְּרַבֵּה "לְסִפֵּר" בְּפֶה בְּבַחֲנִיַת הַתּוֹרָה שְׁבַע-ל-פֶּה "בִּיצִיאַת מְצָרִים", הֵינּוּ בִּיצִיאַת אוֹתִיּוֹת "צַר" מִתִּיבַת מְצָרִים, הַמְּפָרִידָה בֵּין שְׁנֵי הַמַּמִּי"ן שֶׁל הַתּוֹרָה שְׁבַע-ל-פֶּה - "הָרִי זֶה מְשֻׁבָּח" - כִּיּוֹן שֶׁזֹּאת עֲבוּדַת הַלֵּילָה הַזֶּה(=לֵיל הַסֵּדֶר) לְעוֹרֵר אֶת הַקְּדוּשָׁה שֶׁל הַתּוֹרָה שְׁבַע-ל-פֶּה. (עַל פִּי "אוֹרָה שֶׁל תּוֹרָה" לְהֵרָה"ק פִּינְחָס פְּרִידְמָן) (הַמְּשֻׁבָּח הַמְּאֻמָּר בְּהַרְחֵבָה בְּאַתֵּר "בְּנֵי צִיּוֹן")

וְהַקְּטִיר תִּכְתֹּן אֶת תְּכַל הַמְּזֻבָּחָה עֲלֶיהָ אִשָּׁה רִיחַ נִיחּוּם לַה" (א' ט')

הַצְּדִיק רַבִּי אֶהְרֹן מִבְּעֵלֵי הַתִּיגָתִים מֵאִמּוֹ כְּשֶׁהָיָה תִינּוּק כְּבֵן שְׁלֹשׁ. רוּב שְׁנוֹת הַיְלָדוּת שָׁהָה בְּבֵית סָבוֹ, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְלָמַד מִמֶּנּוּ דְרָכֵי תּוֹרָה וְחִסִּידוּת. בְּעוֹדוֹ יָלַד רַךְ בְּשָׁנִים, נִכְנָס פַּעַם אֶהְרֵלָה אֶצֶל סָבוֹ, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שֶׁיַּעֲנִיק לוֹ מִטְּבַע שֶׁל כֶּסֶף בְּכָל אַחַת מִיָּדָיו. שָׂאֵל אוֹתוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּחִיבָה: לְמָה לָךְ מִטְּבַעוֹת כֶּסֶף? כְּלוּם חִסֵּר לָךְ מִשֶּׁהוּ בְּבֵיתִי?

הַשִּׁיב הַיְלָד תּוֹךְ כְּדִי הַתְּרַפְּקוֹת עַל סָבוֹ: בְּרְצוֹנִי לְאַסּוֹף לִי סְכוּם כֶּסֶף גָּדוֹל. וְמָה תַעֲשֶׂה בְּכֶסֶף שֶׁתֵּאַסּוֹף? - שָׂאֵל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כְּשֶׁהוּא מְחַבֵּק בְּרוּךְ אֶת נְכָדוֹ. אֶקְנֶה בְּכֶסֶף סְפָרִים - הַשִּׁיב הַיְלָד בְּנִימָה שֶׁל עֲלִיצוֹת. אֵילוֹ סְפָרִים בְּדַעַתְךָ לְקִנּוּת? הוֹסִיף וְשָׂאֵל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כְּשֶׁהוּא מְלֵא הַתְּפַעְלוּת מִן הַבְּקָשָׁה הַמְּפִתִיעָה שֶׁל נְכָדוֹ, רַךְ הַשָּׁנִים. סְפָרִים שֶׁכָּבַר חוּבְרוֹ, וְסְפָרִים הַעֲתִידִים לְהַתְּפָרֵס - הַשִּׁיב הַיְלָד בְּקוֹל מִתְּנַגֵּן, וְהוֹסִיף כְּלֹא-חֵרֵד: אֲנִי בְּאֶמַת אוֹהֵב סְפָרִים! רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הַחֲלִיק אֶת יָדוֹ הַקִּמְנִית עַל רֹאשׁ נְכָדוֹ, וְקָרָא: וְמָה תַעֲשֶׂה בְּכֶסֶף שֶׁשִּׁיבּוֹא הַמְּשִׁיחַ, וְלֹא יִתְחַבְּרוּ עוֹד סְפָרִים! אֶהְרֵלָה הַקֵּטָן הַרְהוּר רָגַע קֵט, וְאַחֲרֵי-כֵן אָמַר: כְּשִׁיבּוֹא הַמְּשִׁיחַ הָרִי יִבְנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְאִזְ אֶקְנֶה בְּכֶסֶף קְרָבָנוֹת.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ נִרְגַּשׁ מְאֹד מִהַשְּׁגוּתוֹ שֶׁל נְכָדוֹ הָאֶהוּב, וְהוֹשִׁיט לוֹ חֶפֶן מִטְּבַעוֹת, בְּאוֹמְרוֹ: מִטְּבַעוֹת אֵלֶּה מְגִיעִים לָךְ עַל דַּבְרֵי הַחֲכָמָה שֶׁהַשְּׁמַעַת לִי זֶה עֲתָה. תִּלְנְאִי שֶׁתִּזְכָּה לְקִנּוּת בְּכֶסֶף הַזֶּה קְרָבָנוֹת לְעִבּוּדַת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ...

שְׁבַת שְׁלוֹם לְכָל הַמְּתַפְּלִיּוֹת | נָא לְשִׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: צו (שַׁבַּת הַגְּדוּל) bnei-zion.com

עֲרֵשׁ"ק ז' נִיסַן תַּשַּׁע"ח (23.3.18) ר"ת 20:08

הַפְּטָרָה: "וְעָרְבָה לָהּ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: בְּנִיסַן נִגְאָלוּ, וּבְנִיסַן עֲתִידִין לְהִיגָאֵל"

מִנְהַג יִשְׂרָאֵל-תּוֹרָה, שְׁבִלִיל הַסֵּדֶר, לְפָנֵי הַ"שְׁלַחן עוֹרֵךְ" (=הַסְּעוּדָה שֶׁל לַיִל פֶּסַח), אוֹכְלִים בִּיצָה, זָכָר לְאַבְיָלוֹת. וְזֹאת, כְּפִי שְׁמִבִּיא הַרמ"א (או"ח סימן תעו' ב"ס): "נִוְהֵגִים בְּקִצָּת מְקוֹמוֹת לְאֹכֹל בְּסְעוּדָה בִּיצִים, זָכָר לְאַבְיָלוֹת. וְנִרְאָה לִי הַטַּעַם מִשׁוּם שְׁלִיל תַּשְּׁעָה בְּאֵב נִקְבַּע בְּלַיִל פֶּסַח".

נִמְצָאוּ לְמִדֵּים מְדַבְּרֵי הַרמ"א, שְׁמֵאֲחֵר וְ"לַיִל הַסֵּדֶר" חָל תְּמִיד בְּאוֹתוֹ לַיִלָּה שְׁבוּ חָל לַיִל תַּשְּׁעָה בְּאֵב, אוֹכְלִים אָנוּ בִּיצָה, זָכָר לְאַבְיָלוֹת עַל חֶרְבֵּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. מְקוֹר לְזֶה הוּא מִהַפְּתוּב בְּמַגִּילַת אֵיכָה (ג', טו'): "הַשְּׁבִיעֵנִי בְּמַרְוֵרִים הַרוֹנִי לַעֲנָה" ("לַעֲנָה" הוּא שִׁיקוּי מֵר מֵאֵד). וְדַרְשׁוּ חו"ל בְּמִדְרָשׁ (אֵיכָה רַבָּה ג', ה'): "הַשְּׁבִיעֵנִי בְּמַרְוֵרִים" זֶה יוֹם טוֹב הַרְאֵשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, דְּכַתִּיב בּוֹ (שְׁמוֹת יב'): 'עַל מִצּוֹת וּמַרְרִים יֹאכְלֶהוּ'. (ו) 'הַרוֹנִי לַעֲנָה'... בְּלַיִל תַּשְּׁעָה בְּאֵב לַעֲנָה. הוּי (=פְּלוֹמֶר), לַיִל יוֹם טוֹב הַרְאֵשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח (=לַיִל הַסֵּדֶר) הוּא לַיִל תַּשְּׁעָה בְּאֵב".

טַעַם נוֹסֵף מִבִּיא הַרמ"א (שם), שֶׁהַבִּיצָה הִיא זָכָר לְקֶרְבֵּן פֶּסַח, שֶׁהָיוּ מְקַרְיָבִין בְּזְמַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וּבְגִלְגָּל שְׁבַעֲוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים נַחֲרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְאִין מְקַרְיָבִים אֶת הַקֶּרְבֵּן, אָנוּ אוֹכְלִים בִּיצָה, זָכָר לְאוֹתוֹ קֶרְבֵּן. וְצָרִיכִים אָנוּ לְהִבִּין עֲנִין זֶה. שְׁכֵן, מְדוּעַ אָנוּ צָרִיכִים לְהַזְכִּיר אַבְיָלוֹת עַל חֶרְבֵּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ דּוֹקָא בְּלַיִל הַפֶּסַח, שְׁזֵהוּ זְמַן חִירוֹתֵנוּ?

וְגַם צָרִיךְ לְהִבִּין, מְדוּעַ סוֹבֵב מְסוֹבֵב הַסֵּדֶר יְחוּל תְּמִיד בְּלַיִל תַּשְּׁעָה בְּאֵב? וַיֵּשׁ לוֹמֵר, שֶׁהֵנָּה שְׁנֵינוּ בְּגִמְרָא (ראש השנה יא'): "רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: בְּנִיסַן נִגְאָלוּ, וּבְנִיסַן עֲתִידִין לְהִיגָאֵל, מִנְּלָן? (=מֵהֵיכָן אָנוּ יוֹדְעִים זֹאת)? דְּכַתִּיב (=הָרִי פְתוּב) 'לַיִל שְׁמֵרִים הוּא לָהּ' (שְׁמוֹת יב') - (פְּלוֹמֶר), לַיִלָּה הַמְּשֻׁמֵּר וּבֹא מִשְׁשֵׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית". מְבוֹאֵר מִכָּאן, שְׁלִיל פֶּסַח הוּא זְמַן הַמְּסוּגָל לְגְּאוּלָּה הָעֲתִידָה מִשְׁשֵׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית. עַל-כֵּן יֵשׁ לוֹמֵר, שְׁמִטַּעַם זֶה סִבֵּב הַקַּב"ה כֶּךָ, שְׁלִיל תַּשְּׁעָה בְּאֵב יְחוּל דּוֹקָא בְּלַיִל הַסֵּדֶר, כְּדִי לְרְמוֹז לָנוּ שֵׁישׁ בְּכוּחֵנוּ לְתַקֵּן בְּלַיִל הַסֵּדֶר אֶת חֶרְבֵּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וּמַעֲתָה יֵשׁ לוֹמֵר, שְׁמִטַּעַם זֶה אָנוּ אוֹכְלִים בִּיצָה בְּלַיִל פֶּסַח, זָכָר לְאַבְיָלוֹת, לֹא חָס וְחִלְלָה כְּדִי לְהִבִּיא אוֹתָנוּ לְיַדֵּי עֲצָבוֹת עַל חֶרְבֵּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. אֲלֵא, אֲדַרְבָּא, כְּדִי לְהַזְכִּיר לָנוּ שְׁבִלִילָה זֶה יֵשׁ בְּכוּחֵנוּ לְבַטֵּל אֶת אַבְיָלוֹת הַחֶרְבֵּן (שֶׁהָרִי מִטַּעַם זֶה סִבֵּב הַקַּב"ה, שֶׁתַּשְּׁעָה בְּאֵב חָל דּוֹקָא בְּלַיִל הַסֵּדֶר). נִמְצָא, שְׁעֲנִין זֶה מִבִּיא אוֹתָנוּ לְיַדֵּי שְׁמַחָה, וְלֹא לְיַדֵּי עֲצָבוֹת. שְׁכֵן, בְּלַיִלָּה זֶה אָנוּ מְסוּגָלִים לְקַרֵּב אֶת הַגְּאוּלָּה הָעֲתִידָה, שֶׁתְּבוֹא בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן. (עַל פִּי "אוֹרְהַ שֶׁל תּוֹרָה" לְהַרְה"ק פִּינְחָס פְּרִידְמָן) "רַבִּי אוֹמֵר: אֵל תִּסְתַּכַּל בְּקִנְיָנוּ, אֲלֵא בְּמָה שֵׁישׁ בּוֹ" (פְּרָקִי אַבוֹת ד')

עַל הַגְּלוּת הַקֶּשָׁה שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכוּר הַבְּרִזֹל בְּמִצְרַיִם מְגָלָה לָנוּ הַאֲרִיזוֹ"ל, שֶׁתַּכְלִית יְרִידַת יִשְׂרָאֵל לְגְלוּת מִצְרַיִם הִיָּתָה כְּדִי שִׁישְׁרָאֵל יוֹדְכָכוּ שֵׁם מְכַל סִיג וּפְגָם, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: "וְאַתְּכֶם לְקַח ה' וַיּוֹצֵא אֶתְכֶם מִכוּר הַבְּרִזֹל מִמִּצְרַיִם לֹא לְעַם...". וּפְרַשׁ שֵׁם רַש"י זצ"ל: "כּוּר הוּא כְּלִי שְׁמוֹזְקִים בּוֹ אֶת הַזֹּהֵב". כְּמוֹ שְׁצָרִיךְ לְנַקוֹת אֶת הַסִּיגִים הַדְּבוּקִים לְזֹהֵב בְּאִמְצָעוֹת הַיְתוּדָה בְּכוּר הַבְּרִזֹל, כֶּךָ הִיָּה צָרִיךְ גַּם לְזַקֵּק וּלְנַקוֹת אֶת הַסִּיגִים, שְׁנַדְבְּקוּ בְּנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, בְּאִמְצָעוֹת הַסֵּבֶל וְקוּשֵׁי הַשְּׁעָבוֹד בְּמִצְרַיִם, כְּדִי לְהַכִּין אוֹתָם לְקִרְאָת קַבְּלַת הַתּוֹרָה.

וְצָרִיךְ לְהִבִּין, לְמָה הָיוּ צָרִיכִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל זִכְפוֹךְ וְטִיהוּר? וְכִי בְּאִיזָה חֲטָא וְעוֹן פָּגְמוּ?

וּמִמְשִׁיךְ הַאֲר"י הַקְּדוֹשׁ וּמְגָלָה לָנוּ, כִּי כְּאֲשֶׁר חֲטָא הָאָדָם הַרְאֵשׁוֹן, וְאֲכַל מֵעֵץ הַדַּעַת, גָּרַם הוּא לְפָגַם בְּכָל הַנִּשְׁמוֹת הַכּוֹלָלוֹת בּוֹ. וְהָיוֹת שְׁכָלֵל גְּדוֹל הוּא לְפָנֵי ה' יִתְבָּרַךְ, "כִּי לֹא יָדַח מִמֶּנּוּ נִדַח" (=הַקַּב"ה דוֹאֵג שְׁכָל נִשְׁמָה תְּגִיעַ לְתִיקוּנָהּ), לְכֵן סִבֵּב הַקַּב"ה כֶּךָ, שְׁנִשְׁמוֹת אֵלוּ יוֹדְכָכוּ זִכְפוֹךְ אַחַר זִכְפוֹךְ. וְלְכֵן הַתְּגַלְגָּלוֹ אוֹתָן הַנִּשְׁמוֹת, שֶׁהָיוּ כְּלוּלוֹת בְּאָדָם הַרְאֵשׁוֹן, בְּדוֹר הַמְּבוּל. אֲךָ מֵאַחַר וְהַשְׁחִיתוּ דְרָכָם (=בְּעוֹן עֲרִיוֹת - פָּגַם הַבְּרִית), הַמְּשִׁיכוּ בְּתִיקוּנָם וְהַתְּגַלְגָּלוּ לְדוֹר הַפְּלָגָה, אֲךָ גַּם שֵׁם הֵם חֲטָאוּ בְּעַבּוּדָה זָרָה. עַד שֶׁלְּבָסוֹף הַתְּגַלְגָּלוּ לְמִצְרַיִם, לְכוּר הַבְּרִזֹל, וְעַל-יַדֵּי הַסֵּבֶל הַגְּדוֹל שֶׁל קוּשֵׁי הַשְּׁעָבוֹד שֶׁהָיָה לָהֶם שֵׁם, נִזְדַּכְכוּ וְהִגִּיעוּ לְתִיקוּנָן.

והנה, כאשר נתבונן, נראה שהעונש שנענשו בני ישראל במצרים היה מידה כנגד מידה על חטאייהם בגלגולים הקודמים. ולכן, לפי שבדור המבול חטאו בהשחתת זרעם, גזר פרעה להשחית/להמית את זרעם, כפי שכתוב: "כל הבן הילוד היארה תשליכהו". וכנגד מה שחטאו בדור הפלגה ב'הבה נלבנה לבנים" (בראשית יא, ג), נגזר עליהם: "וימררו את חייהם...בחמר ובלבנים". וכנגד מה שבנו בדור הפלגה עיר ומגדל, נגזר עליהם לבנות "ערי מסכנות לפרעה את פתם ואת רעמסס". וכל זאת, כאמור, כדי שיודפכו ויטהרו מכל חטאייהם בגלגולים הקודמים.

וכפי דבריו הקדושים של האריז"ל (שער הכונות דרוש א' לפסח): "ובזה תבין טעם נכון, למה נגזר עליהם אותו השעבוד הקשה שאין כמותו. כי כנגד מה שחטאו בדור המבול, להשחית את זרעם, נגזר עליהם 'כל הבן הילוד היארה תשליכהו', דוגמת עונש המבול עצמו. וכנגד מה שחטאו בדור הפלגה, 'הבה נלבנה לבנים'... נאמר 'וימררו את חייהם...בחמר ובלבנים'".

והנה, על הכתוב "ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים, ויאנחו בני ישראל מן העבדה", מפרש רש"י, שבפעם פרעה לא מת, אלא – "נצטרע(=חלה בצרעת), והיה שוחט תינוקות ישראל ורוחץ בדםם (כדי להתרפא)". וכפי שמובא במדרש שמות רבה (א, לד): "ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים, ויאנחו בני ישראל מן העבדה" – למה נאנחו? לפי שאמרו חרטומי מצרים (לפרעה): 'אינ לך רפואה אם לא נשחט מקטני ישראל ק"נ(=150) בערב ו-ק"נ(=150) בבקר, ורוחץ בדמיהם שתי פעמים ביום'. כיון ששמעו ישראל גזירה קשה (זו), התחילו מתאנחים וקוננים". והנה, לכאורה יש לנו לשאול: הרי התינוקות הללו בודאי לא הספיקו לחטוא בימי חייהם הקצרים. אם כן, מדוע נהרגו על לא עול בכפם?

אולם, לפי דברי האריז"ל מבואר הענין היטב. שכן, היות ונשמות אלו הם גלגול מדור המבול ומדור הפלגה, וחיבות הן להגיע לתיקונן – הנה, היו נשמות שחטאו בעון כזה, שתיוקנו היה על-ידי שעבוד ועבודה קשה, כמו שכתוב: "וימררו את חייהם...בחמר ובלבנים". ויש נשמות שחטאו בעון כזה, שתיוקונן הוא רק על-ידי טביעה, כמו שכתוב: "כל הבן הילוד היארה תשליכהו". ויש נשמות שחטאו בעון כזה, שרק על-ידי שחיטה (לא עלינו) יקבלו את תיקונן. ולכן, יש לומר, שאותם ק"נ ילדים שנשחטו בערב, ו-ק"נ הילדים שנשחטו בבקר – היו נשמות שתיוקונם היה רק על-ידי מיתה בשחיטה.

ומעתה יתבאר דברי רבי מאיר: "אל תסתכל בקנקן, אלא במה שיש בו". דהינו, אל תסתכל ב"קנקן" – ב-ק"נ הילדים שנשחטו בבקר, וב-ק"נ הילדים שנשחטו בערב – להרהר במה חטאו תינוקות רבים אלו? "אלא (תסתכל) במה(=בנשמה) שיש בו" – בילד זה, שהוא מדור המבול ומדור הפלגה, ותיקונו הוא על-ידי מיתה. ועל-כך רומז רבי מאיר: "במה שיש בו" – "במה" ראשי תיבות ב דורות מבול הפלגה. (יש להוסיף את דברי הרה"ק רבי ישראל מרוזין, בספרו "עירין קדישין", שהנשמה בגוף איש ישראל היא זו שמקנה לו את התואר "אדם". ועל-כך רומז השם "אדם", שהוא בגמטריה "מה" (=45), כמספר שם ה' יתברך "י-ת-ו-ה" במלואו(="יוד הא ואו הא"). וזאת, כדי לרמוז לנו, שה"אדם" (גמטריה "מה") הוא הנשמה – אותה נפח בגופו ה' יתברך). (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פניחס פרידמן) "וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן..." (דוגמא לאהבת ישראל אמיתית ויוקדת!)

כשוד הקרבות של מלחמת יום הכיפורים, בקש מו"ר ועטרת ראשנו, צדיק יסוד עולם, המקובל האלקי חכם חיים סינאני, מאחד מבאי ביתו, ששיג לו את רשימת החילים שנהרגו על קידוש ה' במלחמה. "אני לא אפקיר את נשמות החילים הללו!" – ועק הרב. ובאמת, לאחר מאמצים מרובים השיג התלמיד רשימה מעודכנת של הנופלים, והגישה לרבנו. רבנו ישב אז בחצר ביתו, ומיד קם ממקומו, ועמד בפניה, ועצבות גדולה שרתה עליו, פניו קדרו, וענת אבל ושכול כסתה אותו. וכשדמעות מבצבצות מבין ריסי עיניו, נשא עיניו לשמים, ופתח בנחי וקינה על ההרוגים והשרופים, טפח בידיו על ראשו, וזעק בקול שבור ורצוצי: "אוי!!! אוי לנו על בחורי חמד אלו שנפלו לפני אויב!!! וכך התחיל לקרוא בשמו של כל הרוג, וכשהשלים את העמוד הראשון והפך את הדף, אמר: 'ריבוננו של עולם!!! לא מספיק היה בשמות שכבר קראתי? אוי מי יתן לנו תמורתם!' וכך המשיך לקרוא את כל השמות כשהוא עומד על רגליו במשך כמה שעות, ודמעות רותחות זולגות מעיניו ומרטיבות את בגדיו. כאלף ושבע מאות חללים היו שם, ה' יקום דמם!!! וכשסיים את קריאת כל השמות כלם, זקף את גוו הפופף, ואמר: 'ריבוננו של עולם!!! אנא מלפניך, רחם עלינו והושיענו!!! לא לנו ה', לא לנו, כי לשמך תן כבוד...!!!"

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: צו (שַׁבַּת הַגְּדוּל) bnei-zion.com כְּנִיסַת הַשְּׁבֵת: 18:23

עֲרַשׁ"ק ז' נִיסַן תשע"ח (23.3.18) יְצִיאַת הַשְּׁבֵת: 19:31 ר"ת 20:08

הַפְּטָרָה: "וְעָרְבָה לָהּ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמֶסֶס סִכְתָּה כְּשֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלֵי" (שמות יב, לז')

על הכתוב ביציאת מצרים: "וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמֶסֶס סִכְתָּה כְּשֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלֵי", אומר רבנו בחיי, שכתוב "כֶּשֶׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף", ולא "שש מאות אלף", כדי לומר לנו שלא היו בישראל שש מאות אלף שלמים, אלא היה מנינם חסר. ומאחר ולא רצה הכתוב לציין את חסרונן, כתבה התורה הקדושה "כֶּשֶׁשׁ מֵאוֹת".

ומוסיף ואומר רבנו בחיי: "וּמִצְאָתִי בְּפָרְקֵי דְרָבִי אֶלְיָעֶזֶר (לח'), שְׁהִיָּה חֶסֶר אֶחָד כְּדֵי לְהַשְׁלִים אֶת מְנִינָם לְשֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף. מָה עָשָׂה הַקַּב"ה? נִכְנַס וְהַשְׁלִים עִמָּהֶם אֶת מְנִינָם לְשֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף, כְּדֵי לָקִים מָה שְׁאָמַר הַקַּב"ה לְיַעֲקֹב לְפָנָיו יְרִידְתוֹ לְמִצְרַיִם (בראשית מו'): "אֲנֹכִי אֶרְדֵּ עִמָּךְ מִצְרַיִמָּה וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶךָ גַּם עֲלֶיךָ" – גַּם עֲלֶיךָ גַּם אֲנִי אֶעֱלֶה אִתְּכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם.

"וַיְהִי חֲשֹׁךְ עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּמַּשׁ חֲשֹׁךְ"

בספר "טובך יביעו" לגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, הוא כותב: פעם אחת, שאל אותי רופא עינים בכיר על הסגולה המובאת במשנה ברורה, בשם הקדמונים (סימן כ"ד, סעיף קטן ז), ש"כל המעביר ציצית על עיניו, כשקורא פְּרִשְׁת צִיצִית', יהא מובטח שלא יבוא לידי סימיו עינים (=עיורון)". והשבתי לו על-פי דברי הגה"ק בעל החיד"א זיע"א, הכותב, שהטעם למכת חשך שבאה על מצרים היה, כיון שהמצרים שכחו את הטובות שעם ישראל עשו להם (בעת שיוסף כלכל את מצרים, ובעת שיעקב אבינו היה שם, שאז עלה הנילוס, ומצרים נתברכה בשפע גדול). ולכן על ששכחו המצרים את טובתם של ישראל, הנה מידה כנגד מידה חשכו עיניהם במכת חשך. והוסיף החיד"א ואמר, שהדברים רמוזים במלה "חשך", שהיא אותיות "שכח", וגם אותיות "כחש" – לומר לה, שמי ששוכח ומתכחש לטובות שעשו עמו – מכתו חשוכת מרפא.

ואולי זו הסיבה לסגולה הנפלאה המובאת במשנה ברורה, ש"כל המעביר ציצית על עיניו... מובטח שלא יבוא לידי סימיו עינים". שהרי, כאשר יהודי מעביר את הציציות על שתי עיניו ב"פְּרִשְׁת צִיצִית" (שמוזכרת בה יציאת מצרים, כמו שכתוב: "וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ... אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם") – הרי זה כמי שאומר להקב"ה, שהוא, כיהודי, לא מתנהג כמו המצרים, ששכחו את הטובה, אלא נהפוך הוא, הוא זוכר את כל הטובות והחסדים שעשה עמנו הקב"ה ביציאת מצרים. על-כן, מגיע לו שלא תכהינה עיניו, כמו המצרים כפויי הטובה, אלא יראה אור גדול, כפי שכתוב במכת חשך: "וְלָכֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אֹרֶךְ יָמֵיהֶם בְּמִשְׁבַּתָּם."

"וְעָבַר ה' לְנַגַּף אֶת מִצְרַיִם וּרְאָה אֶת הַדָּם"

על הכתוב, "וְעָבַר ה' לְנַגַּף אֶת מִצְרַיִם וּרְאָה אֶת הַדָּם", כתוב במדרש (מכילתא "בא" פרשה יא): "וּרְאָה (ה') אֶת הַדָּם... מָה רָאָה (ה')? רָאָה דָם עֲקִידְתוֹ שֶׁל יִצְחָק, שְׁנֵאמַר (בראשית כב, ח): 'אֱלֹהִים יִרְאָה לּוֹ הַשֶּׁה לְעֵלָה בְּנִי'."

וְצָרִיף לְהַבִּין עֲנִינוּ זֶה. שְׁכֵן, וְכִי מָה הַקָּשֶׁר שֶׁל דָּם קָרְבַּן הַפֶּסַח לְבֵין עֲקִידְתוֹ שֶׁל יִצְחָק אֲבִינוּ עַל הַמִּזְבֵּחַ? וַיֵּשׁ לֹמַר, שְׁדָם קָרְבַּן הַפֶּסַח הוּא מְסִירוֹת נֶפֶשׁ בְּפוּעַל מִמֶּשׁ. שְׁהָרִי, הַטְּלָה שֶׁהַקְּרִיבוּ יִשְׂרָאֵל הָיָה הָאֱלוֹהִים/הָעֶבֶדָּה הַזֶּה שֶׁל מִצְרַיִם. וְכֵאֲשֶׁר לָקְחוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַטְּלָה, לְשׁוֹחֲטוֹ לְקָרְבַּן פֶּסַח לָהּ, סָכְנוּ אֶת נַפְשָׁם, כְּמוֹ שְׁאָמַר מֹשֶׁה לְפָרְעֹה (שמות ח, כב): "זֶן נִזְבַּח אֶת תּוֹעֵבַת מִצְרַיִם (=הַטְּלָה) לְעֵינֵיהֶם וְלֹא יִסְקְלֵנוּ?"

וְלָכֵן מְבוֹאֵר בְּטוֹר (או"ח סימן תל'), שְׁמַטְעִים זֶה נִקְרָאת הַשְּׁבֵת שֶׁלְפָנֵי הַפֶּסַח "שַׁבַּת הַגְּדוּל", וְכִפִּי שְׁמוּבָא שֵׁם: "וְלָקְחוּ לָהֶם (יִשְׂרָאֵל) כָּל אֶחָד שֶׁהָ לְפִסְחוֹ, וְקָשֶׁר אוֹתוֹ בְּכַרְעֵי מִטְתּוֹ. וְשָׁאֲלוּם הַמִּצְרַיִם, לְמָה זֶה לָכֶם? וְהַשִּׁיבוּ (לָהֶם יִשְׂרָאֵל), לְשׁוֹחֲטוֹ לְשֵׁם פֶּסַח בְּמִצּוֹת הַשֵּׁם עָלֵינוּ. וְהָיוּ שִׁנִּינָהֶם (שֶׁל הַמִּצְרַיִם) קָהוֹת, עַל שְׁשׁוֹחֲטִין אֶת אֱלֹהֵיהֶן, וְלֹא הָיוּ רְשָׁאִין לֹמַר לָהֶם דָּבָר. עַל-שֵׁם אוֹתוֹ הַנֵּס קוֹרִין אוֹתוֹ (=אֶת אוֹתָהּ הַשְּׁבֵת) שַׁבַּת הַגְּדוּל."

נִמְצָא לְפִי זֶה, שִׁיִּשְׂרָאֵל לֹא יָדְעוּ שֶׁהַקַּב"ה יַעֲשֶׂה לָהֶם נֵס גְּדוּל, וְיִצְלִים מִיַּד הַמִּצְרַיִם, וְהָיוּ מוֹכְנִים לָקִים מִצְוֵה זֶה

של **שְׁחִיטָה** האֱלוֹהַּ שֶׁל מִצְרַיִם בְּמִסִּירוֹת נֶפֶשׁ בְּפוּעֵל מִמֶּשׁ (שְׁהָרִי בְּדֶרֶךְ הַטְּבַע הַיּוֹ מִצְרַיִם הוֹרְגִים אוֹתָם עַל שְׁשׁוּחֲטִים הֵם אֵת אֱלֹהֵיהֶם). הָרִי לָנוּ מִכָּאן, כִּי **דָם** קָרְבַן הַפֶּסַח הוּא מִסִּירוֹת נֶפֶשׁ בְּפוּעֵל מִמֶּשׁ שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְזֶהוּ שְׂאֵמֶר הַמְדַרְשׁ: "וְרָאָה (ה') אֵת הַדָּם... מָה רָאָה (ה')? רָאָה דָם עֲקִידָתוֹ שֶׁל יִצְחָק". שָׁכַן, כְּאֲשֶׁר שָׁמוּ יִשְׂרָאֵל אֵת **דָם** קָרְבַן הַפֶּסַח עַל מְזֻזוֹת בְּתֵיהֶם, רָאָה ה' אֵת מִסִּירוֹת הַנֶּפֶשׁ שֶׁל יִצְחָק אֲבִינוֹ שֶׁמָסַר אֵת נַפְשׁוֹ בְּעֲקִידָה, מִסִּירוֹת-נֶפֶשׁ שֶׁהוֹרִישׁ לְבָנָיו אַחֲרָיו, כְּאֲשֶׁר שָׁחַטוּ אֵת הָאֱלוֹהַ/הָעֲבוּדָה הַזֶּה שֶׁל מִצְרַיִם לְעֵינֵיהֶם. "וְשָׂאֵלָה אִשָּׁה מִשְׁכְּנֹתָה... כְּלִי כֶסֶף וְכִלֵּי זָהָב וְשִׁמְלֹת וְשִׁמְתָם עַל בְּנֵיכֶם וְעַל בְּנֹתֵיכֶם וְנִצַּלְתֶּם אֶת מִצְרַיִם"

עַל הַכְּתוּב, "וְשָׂאֵלָה אִשָּׁה מִשְׁכְּנֹתָה וּמִגֵּרַת בֵּיתָה כְּלִי כֶסֶף וְכִלֵּי זָהָב וְשִׁמְלֹת וְשִׁמְתָם עַל בְּנֵיכֶם וְעַל בְּנֹתֵיכֶם וְנִצַּלְתֶּם אֶת מִצְרַיִם", אָמַר כ"ק מֶרֶן אֲדַמּוּר"ר מוֹיִז'נִיץ שְׁלִיט"א בְּדֶרֶךְ צְחוּת: "וְשָׂאֵלָה" מִשְׁמַעוּ גַם דְּרִישָׁה/בְּקִשָּׁה. עַל-כֵּן "וְשָׂאֵלָה אִשָּׁה" - הָאִשָּׁה רֹב זְמַנָּה דוֹרֶשֶׁת וּמְבַקֶּשֶׁת. וּמָה הִיא מְבַקֶּשֶׁת? עַל מָה שֶׁרָאָתָה "מִשְׁכְּנֹתָה וּמִגֵּרַת בֵּיתָה", שָׁכַן שָׁם אֲצֵל הַשְּׂכֵנָה הִיא רָאָתָה "כְּלִי כֶסֶף וְכִלֵּי זָהָב". אֵיזָה תְּכַשִּׁיטִים יָפִים קִנְתָּה הַשְּׂכֵנָה! אֵיזָה כְּלִי כֶסֶף יֵשׁ לָהּ בְּאֶרֶז! וְגַם "שְׁמֵלֹת" - שֶׁרָאָתָה אֲצֵל הַשְּׂכֵנָה בְּגָדִים חֲדָשִׁים וְשִׁמְלֹת מִהָאֹפֶנָה הַחֲדָשָׁה... עַל כֵּן מְזַהֵרָה אוֹתָנוּ הַתּוֹרָה "וְשִׁמְתָם עַל בְּנֵיכֶם...". - שִׁמּוֹ לֵב עַל בְּנֵיכֶם, הַשְׁקִיעוּ אֵת כָּל מוֹחֲכֶם "עַל בְּנֵיכֶם וְעַל בְּנֹתֵיכֶם". דְּהֵינּוּ, שֶׁרָאִשְׁכֶם יִהְיֶה נָתוּן רַק לְחִינוּךְ בְּנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם, כְּדִי שִׁיגְדְלוּ דוֹרוֹת יִשְׂרָאֵל, דוֹרוֹת מֵאִירִים. וְעַל-יְדֵי כֵךְ "וְנִצַּלְתֶּם אֶת מִצְרַיִם" - כְּאֲשֶׁר רָאִשְׁיֶכֶם יִהְיֶה נָתוּן אֶךְ וְרַק לְחִינוּךְ יְלָדֵיכֶם - "וְנִצַּלְתֶּם", לְשׁוֹן הַצְּלָה(=תְּנַצְלוּ) מִ"מִצְרַיִם" - הוּא **יִצְרַ הָרַע**, הַמִּסִּית וְהַמְדִיחַ (מִצְרַיִם) אוֹתֵיכֶם **יִצְרַ** מִסִּית מְדִיחַ).

"הַכּוֹס שֶׁל אֱלֹהֵי הַנְּבִיא"

פַּעַם אַחַת, עַת יֵשֶׁב הַרְה"ק מֵאֲפֹטָא מוֹקֶף עֲדַת חֲסִידָיו, עֲלֵתָה בַּת שְׁחוּק עַל שְׁפָתָיו וּפְנֵיו זָהָרוּ. וְהִדְבֵּר הִיָּה לְפָלֵא בְּעֵינֵי הַחֲסִידִים: מָה גָרַם לְשִׁמְחָתוֹ שֶׁל הַרְבִּי?

אֶחָד מִזִּקְנֵי הַחֲסִידִים הֵעִז לְשְׂאוֹל אֵת הַרְבִּי עַל-כֵּךְ. הַרְבִּי נֶעְנֶה, וְגִלָּה לְחֲסִידָיו אֵת הַדְּבָר שֶׁגָרַם לוֹ לְקוֹרַת-רוּחַ וְלַחֲדוּדָה, וְכֵךְ סִפֵּר: בְּעִיר אַחַת גַּר יְהוּדִי חֲסִיד וִירָא חֲטָא, שֶׁעֲבַד אֵת קוֹנוֹ בְּכָל לְבֹו וְנִפְשׁוֹ, וְאוֹתוֹ הָאִישׁ, עֲשִׂיר וְנִכְבְּד הִיָּה. אִשְׁתּוֹ הִיָּתָה אֶף הִיא צְדֻקְנִית, וְהִלְכָה בְּדֶרֶכָיו. כּוֹס אַחַת הִיָּתָה לְגָבִיר בְּבֵיתוֹ הַנְּאָה, יָפָה יוֹתֵר מִכָּל כְּלָיו. אֵת אוֹתָהּ כּוֹס, הַמְשׁוּבָצֵת יְהוֹמִים וְהַמְכּוּסָה אֲבָנִים טוֹבוֹת וְיִקְרוֹת יְחִדָּה הָאִשָּׁה לְצֶרֶךְ כּוֹסוֹ שֶׁל אֱלֹהֵי הַנְּבִיא בְּלִיל הַסֵּדֶר. עַל כּוֹס זֶה שְׁמֶרָה מִכָּל מִשְׁמֶר, וּבַעַת שֶׁהַכִּינָה אֵת הַשְּׁלַחַן לְלִיל הַסֵּדֶר, הִיָּה אוֹשֵׁר רַב מִצִּיף אֵת לְבָהּ, כְּאֲשֶׁר הֵעֲמִידָה אֵת הַכּוֹס הַנִּהְדָּרַת עַל הַשְּׁלַחַן. אוֹלָם, בְּרַבּוֹת הַיָּמִים הַתְּהַפֵּךְ הַגְּלָגַל עַל הָעֵשִׂיר הַזֶּה, הוּא יָרַד מִנְכָּסָיו, וְנִשְׁאָר בְּעִירוֹם וּבַחֲסֶר-כֹּל. כָּל חֲפְצֵי הַבַּיִת כְּבָר נִמְכְּרוּ, כְּדִי לְכַסּוֹת אֵת הוֹצָאוֹת הַמֵּאֲכָל וְהַמְשָׁתָה, חוּץ מִכּוֹסוֹ שֶׁל אֱלֹהֵי הַנְּבִיא, שְׁעָלֶיהָ שְׁמֶרָה הָאִשָּׁה כְּעַל בַּבַּת עֵינָהּ, וְלֹא הִסְכִּימָה לְמוֹכְרָהּ, גַּם כְּאֲשֶׁר הָרַעַב כְּבָר פָּקַד אֵת בֵּיתָהּ. עָרַב פֶּסַח הַגִּיעַ. הַבַּיִת רִיק גַּם מִחֻמֶּץ וְגַם מִמֶּצָה... הָאִשָּׁה נִקְתָּה אֵת הַבַּיִת וְהַכְּשִׁירָה אוֹתוֹ לְקִרְאָת הַחֵג, אֶךְ מִחֲסֶר-כֹּל, אֵת שְׁלַחַן הַסֵּדֶר הִיא לֹא עָרְכָה. "אוֹלֵי נִמְכּוֹר אֵת הַכּוֹס לְצֶרְפֵי הַחֵג?" - שָׂאֵל הָאִישׁ בְּנִימַת דִּפְאוֹן עֲמוּקָה. "לֹא וְלֹא!" הַתְּרִיסָה הָאִשָּׁה כְּנִגְדּוֹ. גַּם אֵת הַצְּעָתוֹ לְמִשְׁכּוֹן אֵת הַכּוֹס לֹא קִבְּלָה. כְּאֲשֶׁר הַגִּיעַ הָעָרַב, וְהַחֲסִיד הִלְךְ לְטַבּוֹל לְכַבּוֹד הַחֵג, נִעְצָה הָאִשָּׁה אֵת מַבְטָה בְּשְׁלַחַן הַרִיק, וְדַמְעָה נִגְרָה מֵעֵינֶיהָ.

לְפִתַע נִשְׁמָעָה דְּפִיקָה בְּדִלְתָה. הָאִשָּׁה אָצָה לְפָתוֹחַ, וְהִנֵּה עַל הַסֵּף עוֹמֵד עֵנִי מֵאוּבָק מֵאֲבָק דְּרָכִים. "הָאוֹכֵל לְחֹגוֹ עִמָּכֶם אֵת לִיל הַסֵּדֶר?" - שָׂאֵל בְּקוֹל עֵינֵי. לֵב הָאִשָּׁה נִחְמָץ בְּהַשִּׁיבָה כִּי אֵין בְּבֵיתָהּ כֹּל, וְלַצְּעָרָה הָרַב הִיא נִאֲלָצֵת לְהַשִּׁיבוֹ רִיקָם. "נוֹ, אֵין לָךְ מָה לְדַאוֹג" - הַצְּטַחַק הַהֶלֶךְ הַזֶּה. הוּא מָסַר לָהּ אֲרָנָק גְּדוֹשׁ דִּינָרִים, זָרַז אוֹתָהּ לְקִנּוֹת אֵת צֶרְכֵי הַחֵג, הוֹדִיעַ לָהּ שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לְתַפְלִילָה, וְהֶלֶךְ לוֹ.

כְּאֲשֶׁר חִזַּר הָאִישׁ לְבֵיתוֹ אוֹרוֹ עֵינָיו. בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ, שֶׁלֹּא עָזַב חֲסִדוֹ אֵיתָנוּ - הַרְהַר - עֵתָה נוּכַל לְעַרוֹךְ אֵת הַסֵּדֶר כְּמֵדֵי שְׁנָה. עַל שְׂאֵלָתוֹ מִנֵּן כָּל זֹאת, סִפְרָה לוֹ הָאִשָּׁה עַל אוֹדוֹת הָאוֹרַח, שֶׁהִשְׁאִיר לָהּ אֲרָנָק גְּדוֹשׁ דִּינָרִים, וְהֶלֶךְ לְתַפְלִילָה. לִיל הַסֵּדֶר הַגִּיעַ. יוֹשֵׁב לוֹ הַחֲסִיד בְּבֵיתוֹ וּמִצְפָּה לְאוֹרַחוֹ, שֶׁכֵּה הִטִּיב עִמּוֹ.

כְּאֲשֶׁר בּוֹשֵׁשׁ לְבוֹא, בְּלִית בְּרִירָה פָתַח בְּעִרְכָת הַסֵּדֶר בְּלַעֲדָיו. כְּאֲשֶׁר הַגִּיעַ הַחֲסִיד לְאִמִּירַת "שְׁפוּךְ חֲמַתְךָ..." נִפְלָה פְתָאוֹם תְּרַדְמָה עָלָיו... וְאִזּוֹ הוֹפִיעַ הַהֶלֶךְ... "בְּרוּכִים הַבָּאִים" - קָרָאָה הָאִשָּׁה, וּמִיָּד הִזְדַּרְזָה לְהַעִיר אֵת בַּעְלָהּ, אוֹלָם עַד אֲשֶׁר הַצְּלִיחָה הָאִשָּׁה לְהַעִירוֹ, נִעָלְם לוֹ הַהֶלֶךְ כְּלַעוּמַת שְׂבָא...

כְּעֵבֹר שְׁנָיִם מִסָּפֶר, כְּאֲשֶׁר הַגִּיעַ עֵת פְּקוּדָתוֹ שֶׁל הַחֲסִיד לְהִיפְטֹר מִן הָעוֹלָם, קָבַע בֵּית דִּין שֶׁל מַעְלָה אֵת דֵּינוֹ לְגוֹן עֵדוֹן, שָׁכַן צְדִיק וְיִשָּׁר הִיָּה הָאִישׁ, וְלֹא נִמְצָא בוֹ כָּל עוֹל. אוֹלָם כְּאֲשֶׁר בָּא הַמְּלָאָךְ לְהוֹבִילוֹ לְמִקּוֹם הָרְאוּי לוֹ - עֲצָרָם אֱלֹהֵי הַנְּבִיא, וְהַכְּרִיז כִּי יֵשׁ לוֹ תְּבִיעָה עַל הָאִישׁ הַזֶּה, אֲשֶׁר בִּישׁ אוֹתוֹ כְּאֲשֶׁר הַפְּצִיר בְּאִשְׁתּוֹ לְמַכּוֹר אֵת הַכּוֹס הַמִּיּוֹעֵדַת לוֹ... וְלֹא הוֹעִילוֹ כָּל תַּחְנוּנָיו שֶׁל הָאִישׁ, וְכֵךְ נִשְׁאָר הוּא עוֹמֵד לְיָד שַׁעַר גֵּן עֵדֶן.

כְּעֵבֹר שְׁנָיִם מִסָּפֶר נִפְטְרָה אִשְׁתּוֹ הַצְּדֻקְנִית, וְגַם לָהּ פִּסְקוֹ בֵּית דִּין שֶׁל מַעְלָה שֶׁתַּכְּנִס לְגוֹן עֵדוֹן. אוֹלָם כְּאֲשֶׁר הַגִּיעָה אֵל מִקּוֹמָהּ, הַבְּחִינָה בְּבַעְלָהּ הָעוֹמֵד בְּחוּץ, וְלֹא הִסְכִּימָה לְהִיפְטֹר בְּלַעֲדָיו. שְׁנַתִּים עָמְדוּ כֵךְ בְּנֵי הַזּוּג, וְהַמִּתִּינוּ שִׁינְשׁוּ לָהֶם לְהִיפְטֹר לְגוֹן עֵדוֹן. עֲכָשָׁיו - סִיָּם הַרְה"ק מֵאֲפֹטָא אֵת סִיפּוּרוֹ - לְאַחַר פְּעוּלוֹת מַצְד צְדִיקֵי הַדּוֹר, הוֹכְנְסוּ בְּנֵי הַזּוּג לְמִקּוֹמָם הַמִּיּוֹעֵד בְּגוֹן עֵדוֹן, כְּשֶׁכָּל הַנְּשֻׁמוֹת שֶׁל הַצְּדִיקִים יוֹצְאִים לְקַבֵּל אֵת פְּנֵיהֶם בְּשִׁמְחָה רַבָּה, וּמְדוּעַ לֹא אֲשַׁמַּח גַּם אֲנִי עִמָּהֶם...?

בס"ד "עָנּוּיִם, עָנּוּיִם, הַגִּיעַ זְמַן גְּאוּלְתְּכֶם... רְאוּ בְּאוֹרֵי שְׁזֵרַח עֲלֵיכֶם" (פסיקתא רבתי לוי)

פְּרֻשֵׁת הַשְּׁבוּעַ: צו (שְׁבֻת הַגְּדוּל) bnei-zion.com

עֲרֻשׁ"ק ז' נִיסַן תשע"ח (23.3.18) ר"ת 20:08

הַפְּטָרָה: "וְעָרְבָה לָהּ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"יָדַע תִּדְעַ כִּי גֵר יִהְיֶה זְרַעְךָ בְּאַרְצְךָ לֹא לָהֶם, וְעֲבָדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה" (בראשית טו, יג)

שׂוֹאֲלִים הַמְּפָרְשִׁים בְּתַמִּיהָ: הֲרֵי יָדוּעַ מֶה שְׁאָמַר הַקַּב"ה לְאַבְרָהָם אֲבִינוּ בְּבְרִית בֵּין הַבְּתָרִים: "יָדַע תִּדְעַ כִּי גֵר יִהְיֶה זְרַעְךָ בְּאַרְצְךָ לֹא לָהֶם, וְעֲבָדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה". אִם כֵּן, אֵיךְ זֶה שְׁבָנֵי יִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם לְפָנֵי הַזְּמַן, אַחֲרֵי רְדוּ' (210) שָׁנִים, שֶׁהֵם קִץ' (=190) שָׁנִים לְפָנֵי הַזְּמַן?

עַל זֶה אוֹמֵר הַפְּתוּב "קוֹל דּוּדֵי הַנָּה זֶה בָּא" – ר' יְהוּדָה אוֹמֵר: "קוֹל דּוּדֵי" – זֶה מֹשֶׁה רַבְּנוּ. בְּשַׁעַה שָׁבָא וְאָמַר לְיִשְׂרָאֵל: בְּחֹדֶשׁ הַנֶּה אֲתֶם נִגְאָלִים. אָמְרוּ לוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: הֵיאָךְ אָנּוּ נִגְאָלִין? וְהֵלֵא אָמַר הַקַּב"ה לְאַבְרָהָם: "וְעֲבָדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה", וְעִדִּין אֵין בִּידְיָנוּ, אֲלֵא רְדוּ' (210) שָׁנִים... אָמַר לָהֶם (מֹשֶׁה): הוֹאִיל וְהַקַּב"ה חָפֵץ בְּגְאוּלְתְּכֶם, הוּא אֵינוּ מְבִיט בְּחֻשְׁבוֹנוֹתֵיכֶם, אֲלֵא – "מְדַלֵּג עַל הַהָרִים, מְקַפֵּץ עַל הַגְּבָעוֹת" (=מְדַלֵּג עַל הַשָּׁנִים, וּמְקַצֵּר אֶת זְמַן הַשִּׁיעָבוֹד בְּעִבּוֹר יִשְׂרָאֵל) (עפ"י שִׁיר הַשִּׁירִים רַבָּה).

וְהֵנָּה, עַל-כֵּן שְׁבָנֵי יִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם אַחֲרֵי רְדוּ' (210) שָׁנִים, וְלֹא אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה, כְּפִי שְׁנַגְזָר עֲלֵיהֶם בְּבְרִית בֵּין הַבְּתָרִים, יֵשׁ לוֹמַר שְׁנֵי תְרוּצִים.

תְרוּץ רֵאשׁוֹן, שְׁעַל-יְדֵי קוֹשֵׁי הַעֲבוּדָה וְקוֹשֵׁי הַשִּׁיעָבוֹד בְּחוּמָר וּבִלְבָנִים נַחֲשָׁב לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּאִילוּ עֲבָדוּ רְדוּ' (210) שָׁנִים, כְּשִׁיעוּר שֶׁל אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה. וְעַל-כֵּן אָמַר הַגָּאוֹן מוֹיִלְנָא זצ"ל (שְׁמוֹת) רְמִזוּ נִפְלָא, שְׁטַעֲמֵי הַנְּגִינָה בְּמֵלִים "וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם" הֵם "קִדְמָא וְאֲזֵלָא", כְּדֵי לְרַמּוֹז שְׁעַל-יְדֵי שְׁהַמְצָרִים "וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם", "קִדְמָא" – הַקְּדִימוּ יִשְׂרָאֵל, וְ"אֲזֵלוּ" (=הִלְכוּ בְּאַרְמִית) מִמִּצְרַיִם לְפָנֵי הַזְּמַן שֶׁל אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה. וְהוֹסִיף וְאָמַר הַגָּאוֹן מוֹיִלְנָא, שֶׁ"קִדְמָא וְאֲזֵלָא" בְּגַמְטְרִיָּה "קִץ" (=190), לְרַמּוֹז עַל-כֵּן שְׁבָנֵי יִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם "קִץ" (=190) שָׁנִים לְפָנֵי הַזְּמַן שֶׁנִּקְצַב לָהֶם (190=210-400).

תְרוּץ שְׁנִי, מְדוּעַ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם אַחֲרֵי רְדוּ' (210) שָׁנִים, וְלֹא הַשְּׁלִימוּ אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה, כְּתוּב בְּפָרְקֵי דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר (פָּרָק מַח'): עַל-יְדֵי שִׁישְׂרָאֵל עֲבָדוּ בְּמִצְרַיִם גַּם בְּיוֹם וְגַם בְּלֵילָה, נַחֲשָׁב לָהֶם שֶׁהָיוּ בְּמִצְרַיִם פְּעֻמִּים רְדוּ' (210) שָׁנִים, שֶׁהוּא יוֹתֵר מֵאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנוֹת הַגְּזִירָה.

וְהֵבִיא עַל-כֵּן הַגָּאוֹן ר' הַעֲשֵׁל מְקַרְאָקָא זִיע"א רְמִזוּ מִהַפְּסוּק (אִיּוֹב כח'): "קִץ שֵׁם לַחֲשָׁךְ". דְּהֵינּוּ, הַטַּעַם לְכַךְ שְׁבָנֵי יִשְׂרָאֵל הָיוּ בְּמִצְרַיִם רְדוּ' (210) שָׁנִים, וְנַחֲסָר מֵהֶם "קִץ" (=190) שָׁנִים לְהַשְׁלֵמַת גְּזִירַת אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה, הוּא פִּיּוֹן שְׁשָׁנִים אֵלוּ נִשְׁלְמוּ עַל-יְדֵי הַלֵּילוֹת. וְזֶהוּ "קִץ" – אוֹתָם "קִץ" (=190) שָׁנִים שֶׁחֲסְרוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, "שֵׁם לַחֲשָׁךְ" – נִשְׁלְמוּ עַל-יְדֵי הַחֲשָׁךְ, הוּא הַלֵּילָה.

מְצָה "מִיכְלָא דְאַסּוּוֹתָא" (=מֵאֲכָל הַרְפוּאָה (הַזֹּהֵר הַקְּדוּשׁ))

הַזֹּהֵר הַקְּדוּשׁ אוֹמֵר (פְּרֻשֵׁת תְּצוּהוּ קַפְג'), שְׁכָל הַנְּזוּהָר מְחַמֵּץ בְּפִסְחָא, וְאוֹכֵל מִצוֹת בְּלִיל הַסֹּדֵר, אֵין הַדִּין שׁוֹלֵט בּוֹ כָּלָל בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה. שְׁפֵן, אוֹמֵר הַזֹּהֵר הַקְּדוּשׁ, שְׁבִיּוֹם הַדִּין הוּא רֵאשׁ הַשָּׁנָה, הַשְּׁטָן עוֹלָה וּמְקַטְרֵג עַל יִשְׂרָאֵל. אֲבָל כָּל מִי שְׁנִזְהָר מְחַמֵּץ בְּפִסְחָא, אֵין הַשְּׁטָן יְכוֹל לְקַטְרֵג עָלָיו. וְהֵנָּה, יָדוּעַ שֶׁהַחֲמֵץ רוּמִזוּ עַל יֵצֵר הָרַע, שֶׁהוּא הַשְּׁטָן.

עַל כֵּן מִי שֶׁחֲלִילָה אוֹכֵל חֲמֵץ בְּפִסְחָא, אוֹתוֹ הַחֲמֵץ/יֵצֵר הָרַע עוֹלָה וּבֵא לְבֵית הַדִּין בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה וּמְקַטְרֵג עָלָיו, וְכַדְבְּרֵי הַזֹּהֵר הַקְּדוּשׁ: "דְּהָא בְּיוֹמָא דָּא דְרֵאשׁ הַשָּׁנָה, הֵהוּא חֲמֵץ סְלָקָא וּמְקַטְרֵגָא עָלֵיהּ דְּבַר נָשׁ וְאַלְשִׁין עָלֵיהּ" (=בְּיוֹם רֵאשׁ הַשָּׁנָה אוֹתוֹ הַחֲמֵץ עוֹלָה, מְקַטְרֵג וּמְלַשִּׁין עַל הָאָדָם (שְׁאֲכַל חֲמֵץ)). אוּלַם, כְּאִמּוֹר, מִי שְׁנִזְהָר מְחַמֵּץ בְּפִסְחָא, אֵין הַחֲמֵץ, שֶׁהוּא הַיֵּצֵר הָרַע יְכוֹל לְקַטְרֵג עָלָיו בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה.

וְעוֹד מוֹסִיף שֵׁם הַזֹּהֵר הַקְּדוּשׁ, וְאוֹמֵר שְׁמֻצָּה הִיא "מִיכְלָא דְאַסּוּוֹתָא" (=מֵאֲכָל הַרְפוּאָה), וְעַל-יְדֵי כֵן שִׁישְׂרָאֵל אוֹכְלִים אֶת הַמְּצָה בְּפִסְחָא, הֵם נִיצוּלִים כָּל הַשָּׁנָה מִכָּל הַחוֹלָאִים שֶׁהַחֲמֵץ מְבִיא. וְכַדְבְּרֵי הַזֹּהֵר הַקְּדוּשׁ: "נְהָמָא דְאַתְקָרֵי מְצָה... מִיכְלָא דְאַסּוּוֹתָא... כֵּן כֵּן נִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם... אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יִטַּעֲמוּן יִשְׂרָאֵל

דַּאֲסוּוֹתָא, וְעַד דְּיִכְלוּן אַסּוּוֹתָא... לֹא יִכִּיל לְנִזְקָא לֹוֹן" (=הִלָּחַם הַנִּקְרָא מִצָּה הוּא מֵאֲכָל הַרְפוּאָה. וְכַאֲשֶׁר יִצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם אָמַר הַקֹּב"ה לְיִשְׂרָאֵל שִׂיֵּאכְלוּ מִצָּה, שֶׁהִיא רְפוּאָה לָהֶם, כְּדִי שִׂיתַרְפְּאוּ מִכָּל הַתַּחֲלוּאִים שֶׁמִּבִּיא הַחֲמִץ... וְשׁוּם דְּבַר לֹא יִזְיֵק לָהֶם).

וּמוֹסִיפִים חֲזוּ"ל (ה"פרי צדיק" וה"מאור ושמש") וְאוֹמְרִים: "וּמִצָּה נִקְרָא 'מִיכְלָא דַּאֲסוּוֹתָא', וְדָאִי הִיא רְפוּאָה לְמַכְתּוֹ שֶׁל עוֹלָם... אֲכִילַת הַמִּצָּה הִיא רְפוּאָה לְכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא תִזְיֵק כָּל הַשָּׁנָה אֲכִילַת הַחֲמִץ לְנַפְשׁוֹ. וְזֹאת שִׁיעָרָה (=קִבְעָה) חֲכָמָתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, שֶׁאֲכִילַת מִצָּה כָּל שִׁבְעָה (הַיָּמִים שֶׁל חַג הַפֶּסַח) יִהְיֶה דִי לְכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵלִי לְהִגֵּן עָלָיו, שֶׁלֹּא יִחַלְהוּ חוֹלֵי הַנֶּפֶשׁ, מַחֲמַת אֲכִילַת הַחֲמִץ כָּל הַשָּׁנָה."

אוֹמֵר ה"פרי צדיק", שֶׁהַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ קִבַּע שְׁה"מִינוֹן" שֶׁל אֲכִילַת מִצָּה שִׁבְעָה יָמִים בְּפֶסַח, הוּא הַמִּינוֹן הַנִּכּוֹן שֶׁ"מַחֲסֵן" אֶת הָאָדָם לְכָל הַשָּׁנָה, כְּדִי לְמַנוּעַ אֶת הַמַּחֲלוּת שֶׁמִּבִּיא הַחֲמִץ. וְעַל-כֵּן דָּרָשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זצ"ל: "מַחֲסֵן מַכְתּוֹ יִרְפָּא" ("מַחֲסֵן" אוֹתִיּוֹת "חֲמִץ") – אֶת "מַחֲסֵן (=חֲמִץ) מַכְתּוֹ" – אֶת הַמַּכּוֹת וְהַתַּחֲלוּאִים שֶׁמִּבִּיא הַחֲמִץ, "יִרְפָּא" – מִרְפָּא ה' יִתְבָּרַךְ עַל-יְדֵי שִׁצּוֹנוֹ לְאֲכֹוֹל מִצָּה בְּפֶסַח.

"וַיִּסְפַּת לָךְ חַיִּים"

מְבוֹאָר בְּשַׁעַר הַכּוֹנוֹת (פֶּסַח דְּרוֹשׁ ו'), בְּשֵׁם הָאֲרִיזוֹל, שֶׁבַעַת טִיבוֹל הַמְרוֹר בְּחֵרוֹסֵת, יִכּוֹן הָאָדָם כִּי "מְרוֹר" הוּא בְּגַמְטְרִיָּה "מּוֹת". וְעַל-יְדֵי טִיבוֹל ה"מְרוֹר" בְּחֵרוֹסֵת נִמְתָּק ה"מּוֹת", שֶׁכֵּן "חֵס" מ"חֵרוֹסֵת" הוּא בְּגַמְטְרִיָּה "חַיִּים". (וַיֵּשׁ לֹוֹמֵר שֶׁהָאוֹתִיּוֹת הַנִּשְׁאָרוֹת "רוֹת" הֵם בְּגַמְטְרִיָּה "וַיִּסְפַּת לָךְ", וְאִם כֵּן, "חֵרוֹסֵת" בְּגַמְטְרִיָּה הִיא "וַיִּסְפַּת לָךְ חַיִּים". וְלָכֵן, עַל-יְדֵי עֲרִיכַת סֹדֵר פֶּסַח כַּהֲלַכְתּוֹ, יֵשׁ לָנוּ הַיְכוּלַת לְהַמְתִּיק אֶת ה"מְרוֹר" ב"חֵרוֹסֵת", וּבְכַךְ לְמַעֲשֵׂה לְהוֹסִיף לְעִצְמָנוּ חַיִּים (ב.צ)).

"שֶׁה תָּמִים זָכַר בֶּן שָׁנָה יִהְיֶה לָכֶם... צְלִי אֵשׁ רֵאשׁוֹ עַל כְּרַעְיוֹ וְעַל קֶרְבוֹ"

עַל קֶרְבֵּן הַפֶּסַח, שֶׁצְרִיךְ לְעֲשׂוֹתוֹ "צְלִי אֵשׁ רֵאשׁוֹ עַל כְּרַעְיוֹ וְעַל קֶרְבוֹ", שׁוֹאֲלִים חֲזוּ"ל: הֲרִי גַם עַל הַתִּינוּק, הַיּוֹשֵׁב בְּמַעֲיָ אִמּוֹ נֶאֱמַר בְּגַמְטְרִיָּה (נִידָה ל'), שֶׁהוּא יּוֹשֵׁב ו"רֵאשׁוֹ עַל כְּרַעְיוֹ וְעַל קֶרְבוֹ". (כְּלוֹמֵר, הַתִּינוּק יּוֹשֵׁב בְּמַעֲיָ אִמּוֹ, כְּשֶׁרֵאשׁוֹ עַל בְּרַפְיוֹ, לְהוֹרוֹת שֶׁהוּא מְקוּפָּל שֵׁם בְּמַעֲיָ אִמּוֹ). וּמִדּוּעַ נֶאֱמַר בְּשֵׁנֵי אֵלוֹ "רֵאשׁוֹ עַל כְּרַעְיוֹ וְעַל קֶרְבוֹ"?

אֵלָּא, יֵשׁ לֹוֹמֵר, שֶׁיֵּשׁ קֶשֶׁר בֵּין הַשָּׁנִים. שֶׁכֵּן, כְּמוֹ שֶׁהַתִּינוּק יּוֹצֵא לְאוֹרֵי הָעוֹלָם מִבְּטֵן אִמּוֹ בְּלִי שׁוּם חֲטָא וְעוֹן – כֵּן זוֹכֵה כָּל אָדָם, הַמְכִּיֵן עִצְמוֹ בְּעֶרֶב פֶּסַח, וְעוֹסֵק בְּקִרְיַת קֶרְבֵּן פֶּסַח (הַנִּצְלָה כְּשֶׁרֵאשׁוֹ עַל כְּרַעְיוֹ וְעַל קֶרְבוֹ) – נִמְחָלִים לוֹ כָּל עֲוֹנוֹתָיו, וְהוּא כְּבָרִיָּה חֲדָשָׁה, כְּמוֹ תִינוּק שְׁזָה עֵתָה נוֹלָד.

בְּעֵינֵינוּ זֶה מְסוּפָּר עַל הָאֲדָמוֹר שְׁלוֹם מִבְּעֵלְזוֹ זִיע"א, שֶׁפַּעַם בְּלִיל הַסֹּדֵר בְּשַׁנַּת תַּרמ"ה, הִגִּיעוּ שְׁנֵי אַחִים אֶל שְׁלַחְנוּ הַטְּהוֹר, כְּדִי לְעֲרוֹךְ עִמּוֹ אֶת הַסֹּדֵר. וּפְיִוֵן שֶׁאֲחַד מֵהֶם הִיָּה אֵלֶם, הוֹפְתָעוּ כָּלָם מְאֹד, כְּשֶׁפָּנָה אֵלָיו הַרְבִּי, וְאָמַר לוֹ: "הִלְיָלָה תִקְדַּשׁ אֶתָּה עַל הַיָּיִן, וְתוֹצִיא אֶת כָּלְנוּ יְדֵי חוֹבָה!" כְּשֶׁרָמַז הָאֵלֶם, שֶׁאִינוּ יְכוּלִים לְדַבֵּר, הִרְעִים הַרְבִּי בְּקוֹלוֹ וְאָמַר: "כֵּן!!! אֶתָּה תִקְדַּשׁ!!! קוּם וְאַחֲזוּ בְּגָבִיעַ הַקִּידוּשׁ!!! פַּחַד וְרַעְדָה פֶּשְׁטוֹ בְּגוֹף הָאֵלֶם, וְכִשְׁהוּא מְזַדְעָזַע בְּכָל גּוּפוֹ, קוּם וְאַחֲזוּ בְּגָבִיעַ, וְלְהַפְתָּעַת כָּלָם הַחַל הוּא לֹוֹמֵר אֶת הַקִּידוּשׁ מְלָה בְּמִלָּה.

כְּשֶׁרֵאָה הַרְבִּי אֶת מִבְּטֵיהֶם הַתְּמוּהִים שֶׁל הַמְּסוּבִים, פָּתַח וְאָמַר: "הֲרִי נֶאֱמַר בְּתַהֲיִלִּים (פֶּרֶק פּא'): "אֲנִכִּי ה' אֱלֹהֶיךָ הַמַּעֲלֶךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם הַרְחֵב פִּיךָ וְאַמְלֵאֲהוּ".

וַיֵּשׁ לָנוּ לְשֹׂאוֹל עַל-כֵּן. שֶׁכֵּן, וְכִי מָה הַקֶּשֶׁר בֵּין יְצִיאַת מִצְרַיִם לְבֵין הַפְּתוּב "הַרְחֵב פִּיךָ וְאַמְלֵאֲהוּ", שֶׁפִּירוּשׁוֹ מִלּוּי מִשְׁאָלוֹת לְבוֹ שֶׁל הָאָדָם?"

וְתִרֵץ הָאֲדָמוֹר מִבְּעֵלְזוֹ זִיע"א, וְאָמַר: "אֵלָּא, הַפְּסוּק בֹּא לְמַדְנֹו, שֶׁבְּלִיל הַסֹּדֵר אָנוּ בְּרִיָּה חֲדָשָׁה, וְנִמְחָלִים כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ, וְלָכֵן יְכוּלִים אָנוּ לְבַקֵּשׁ כָּל הָעוֹלָה עַל לְבָנוּ. וְלָכֵן בְּקִשְׁתִּי מֵה', שִׁיּוֹשִׁיעַ אֶת הָאֵלֶם הַזֶּה, בְּכַחֲנִיַת 'הַרְחֵב פִּיךָ וְאַמְלֵאֲהוּ', וּבְרוּךְ ה', נַעֲנִיתִי!!! (מַעֲשֵׂה נִפְלֵא זֶה מוּבָא גַם בַּסֶּפֶר "אֲמָרֵי דְנִיָּאֵל", שֶׁחֲבָרוּ רֵאשׁ יְשִׁיבַת "הַפְּקֻדֵי שׁוּמְרִים", כְּבוֹד הַרַה"ג דְּנִיָּאֵל פְּלַנְי שְׁלִיט"א).

נָא לְשִׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן!

חַג כְּשֶׁר שְׂמַח לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל!

בס"ד "עָנוּיִם, עָנוּיִם, הַגִּיעַ זְמַן גְּאוּלְתְּכֶם... רְאוּ בְּאוֹרֵי שְׁזֵרַח עֲלֵיכֶם" (פסיקתא רבתי ל')

פְּרֻשֵׁת הַשְּׁבוּעַ: צו (שַׁבַּת הַגְּדוּל) bnei-zion.com כְּנִיסַת הַשְּׁבֵת: 18:23

עֲרַשׁ"ק ז' נִיסַן תשע"ח (23.3.18) ר"ת 20:08 יְצִיאַת הַשְּׁבֵת: 19:31

הַפְּטָרָה: "וְעָרְבָה לָהּ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וַיִּרְחַ יְיָ אֶת רִיחַ הַנִּיחַח" – רֵאשֵׁי תִיבוֹת "אַרְיֵה"

שְׁנֵינּוּ (יוֹמָא כ"א): "חֲמִשָּׁה דְּבָרִים נֶאֱמָרוּ בְּאֵשׁ שֶׁל מְעַרְכָּה: רְבוּצָה כְּאַרְיֵה, וּבְרָה פְתָמָה וכו'...".
דְּהֵינּוּ, בְּמִקְדָּשׁ הָרֵאשׁוֹן, הַצּוֹרֶה שֶׁל אֵשׁ הַמְעַרְכָּה עַל גְּבֵי הַמְזֻבַּח הִיְתָה כְּצוֹרֶת אַרְיֵה רוֹבֵץ. (הָאֵשׁ, שֶׁהִיְתָה רְבוּצָה כְּאַרְיֵה עַל הַמְזֻבַּח, בָּאָה לְרִמּוֹ, שֶׁכְּמוֹ שֶׁהָאֵרִי הָיָה מִגֵּן עַל בַּעַל הַבַּיִת מְבַלֵּי שְׂיִצְטָרֵף לְפַעוּל כָּלָל, כִּף הַגְּנָה אֵשׁ הַמְעַרְכָּה (בְּדָמוֹת הָאֵרִי) עַל יִשְׂרָאֵל, שְׁלֹא יְבוֹאוּ כָּלָל לְיַדֵּי חֲטָא).

וְכֵן בְּזֵהָר הַקָּדוֹשׁ ("צו" לב) מְבוֹאֵר עֲנִיָן זֶה שֶׁל הָאֲרִיָּה שֶׁל אֵשׁ, הָרוֹבֵץ עַל הַמְזֻבַּח. וּמוֹסִיף הַזֵּהָר וְאוֹמֵר, שֶׁהַכְּהֵנִים וְיִשְׂרָאֵל הָיוּ רוֹאִים אֵשׁ עֲלִיוֹנָה יוֹרֶדֶת מֵהַשָּׁמַיִם כְּדֵי לְקַבֵּל אֶת הָאֵשׁ הַתְּחַתּוֹנָה, וּמִתְלַקְחִים עַל הַמְזֻבַּח, וְהָיוּ שְׂמֵחִים בְּכִף מֵאֵד. עֲנִיָן זֶה רְמוּז בְּכַתּוּב (בְּרֵאשִׁית ח', כ"א): "וַיִּרְחַ יְיָ אֶת רִיחַ הַנִּיחַח" – רֵאשֵׁי תִיבוֹת "אַרְיֵה".

וּבְכַתּוּב (וַיִּקְרָא ט', ט'): "וַיִּתֵּן עַל קַרְנוֹת הַמְזֻבַּח וְאֶת הַדָּם יִצַק אֶל יְסוּד הַמְזֻבַּח" – סוֹפֵי תִיבוֹת "מִתְלַקְחֵת" – לוֹמֵר לָנוּ, שֶׁהָאֵשׁ שֶׁהִיְתָה מִתְלַקְחֵת עַל הַמְזֻבַּח הִיְתָה בְּצוֹרֶת אַרְיֵה. יְהִי רְצוֹן שְׂיִבְנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, וְנִזְכָּה לְרֵאוֹת כָּל זֹאת בְּעֵינֵינוּ, אָמֵן!
"שַׁבַּת הַגְּדוּל"

יְדוּעַ מָה שֶׁכָּתַב הַרְמַב"ן (שְׁמוֹת ב', י"ג), שֶׁהַמְצָרִים עָבְדוּ אֶת הַטְּלָה, שֶׁהָיָה רֵאשׁ הַמְזֻלּוֹת. וּמְבָאֵר הַ"בְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר" עֲנִיָן זֶה וְאוֹמֵר (נִיסַן מֵאֵמֶר ד' דְּרוֹשׁ א'), שֶׁהַמְצָרִים הָאֵמִינוּ שֶׁכָּל מָה שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּעוֹלָם הַזֶּה הוּא מֵהַנְּהַגַּת הַטְּבַע וְהַמְזֻלּוֹת. וּמִכֵּיּוֹן שֶׁהַטְּלָה הוּא רֵאשׁ הַמְזֻלּוֹת, הִכְתִּירוּ אוֹתוֹ לְאַלִּילִים.

וְהֵנָּה, יְדוּעַ שִׁישְׂרָאֵל, מְכַבֵּד הַשְּׁעֵבּוּד, שֶׁקָּעוּ בְּטוֹמַאֵת מְצָרִים, כְּמוֹ שֶׁקָּטְרַג עֲלֵיהֶם שָׂר הָיָה, וְאוֹמֵר לְהַקְב"ה: "מָה נִשְׁתַּנּוּ אֱלֹהֵי מֵאֵלוֹ (=בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵהַמְצָרִים)? הֲרֵי הִלְלוּ עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, וְהִלְלוּ עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה". מְכָאֵן נִמְצָא, שֶׁגַּם יִשְׂרָאֵל שֶׁקָּעוּ קִצַּת בְּכַפִּירָה זוֹ, לְהֵאֱמִין בְּכַח הַמְזֻלּוֹת. עַל-כֵּן, כְּדֵי לְהוֹצִיאֵם מִדַּעַה זוֹ, צָוָה הַקְב"ה עַל יִשְׂרָאֵל שְׂיִבְיֵאוּ דוֹקָא אֶת הַטְּלָה (אַלִּילִים שֶׁל הַמְצָרִים) לְקַרְבֵּן פֶּסַח, וְלִשְׁחוּט אוֹתוֹ לְשֵׁם ה' יִתְבָּרֵךְ – כְּדֵי לְגַלּוֹת בְּכִף שֶׁהַקְב"ה הוּא הַמְּנַהֵיג אֶת כָּל עֲנִיָּנֵי הַטְּבַע וְהַמְזֻלּוֹת, וְאֵינּוּ עוֹד מְלַבְּדוּ.

וְהֵנָּה, מְבוֹאֵר בְּטוֹר (או"ח סימן תל') בְּשֵׁם הַמְּדַרְשׁ, עַל גְּדֻל מְסִירוֹת נַפְשָׁם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כְּאֲשֶׁר לָקְחוּ אֶת הַטְּלָה, הָאֵלֹהִים שֶׁל מְצָרִים, לְשַׁחֲטָהּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וְלָקְחוּ לָהֶם (יִשְׂרָאֵל) כָּל אֶחָד שֶׁהָיָה לְפִסְחוֹ וְקִשְׁרוּ אוֹתוֹ בְּכַרְעֵי מִטָּתוֹ. וְשָׁאֲלוּם הַמְצָרִים, לְמָה זֶה לָכֶם? וְהִשִּׁיבוּ (לָהֶם יִשְׂרָאֵל), לְשׁוֹחֲטוֹ לְשֵׁם פֶּסַח בְּמִצּוֹת הַשֵּׁם עֲלֵינוּ. וְהָיוּ שִׂינִיָּהֶם (שֶׁל הַמְצָרִים) קָהוֹת, עַל שְׁשׁוֹחֲטִין אֶת אֱלֹהֵיהֶן, וְלֹא הָיוּ רֹשְׁאִין לוֹמֵר לָהֶם דְּבָר. עַל-שֵׁם אוֹתוֹ הִנֵּס קוֹרִינְ אוֹתוֹ (=אֶת אוֹתָהּ הַשְּׁבֵת) שַׁבַּת הַגְּדוּל".

נִמְצָא לְפִי זֶה, שֶׁעַל-יְדֵי שְׁחִיטַת קַרְבֵּן הַפֶּסַח, שֶׁהָיָה הַעֲבוּדָה הַזֹּרָה שֶׁל מְצָרִים, נִתְּגַלָּה הַזִּיכּוּף הַגְּדוּל בְּיוֹתֵר שְׁנִזְדַּכְּכוּ יִשְׂרָאֵל בְּמְצָרִים. שְׁכֵן, עַל-יְדֵי שְׁחִיטַת הַטְּלָה, הִגִּיעוּ יִשְׂרָאֵל לְאַמוּנָה הַשְּׁלִימָה, שֶׁלְטָלָה, רֵאשׁ הַמְזֻלּוֹת, אֵינּוּ שׁוֹם כַּח בְּעַצְמוֹ, וְעַל-כֵּן רֵאוּי לְשׁוֹחֲטוֹ לְשֵׁם ה' יִתְבָּרֵךְ, שֶׁהוּא הַמְּנַהֵיג אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת.
"אֵינּוּ מְפָטִירִין אַחַר הַפֶּסַח אֶפִּיקוֹמֵן" (עַל פִּי "אוֹרְהָ שֶׁל תוֹרָה" לְהַרְה"ק פִּינְחָס פְּרִידְמָן)

עַל הַכְּתוּב, "אֵינּוּ מְפָטִירִין אַחַר הַפֶּסַח אֶפִּיקוֹמֵן", פִּרְשׁוּ חו"ל, שֶׁלְאַחַר אֲכִילַת הָאֶפִּיקוֹמֵן, "אֵינּוּ" (=אֶסוּר) לְאַכּוֹל שׁוֹם דְּבָר, כְּדֵי שְׂיִשְׂאֵר טַעַם הַמִּצָּה בְּלֶבֶד בְּפִינוּ.

בְּעֲנִיָן זֶה רֵאוּי לְהִבְיֵא מָה שֶׁאֵמֵר יִצְחָק אֲבִינוּ לְעֵשׂוֹ הַרְשָׁע (לְאַחַר שֶׁיַּעֲקֹב אֲבִינוּ בָּא וְלָקַח אֶת הַבְּרָכוֹת): "וַיֹּאמֶר (יִצְחָק לְעֵשׂוֹ), בָּא אַחֲיָךְ בְּמַרְמָה וַיִּקַּח בְּרַכְתְּךָ" (בְּרֵאשִׁית כו', ל"ה). וּפְרֵשׁ הַמְּדַרְשׁ (ב"ר סז, ד'): "בָּא אַחֲיָךְ בְּמַרְמָה, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: בָּא (יַעֲקֹב) בְּחוֹכְמַת הַתּוֹרָה".

וְצָרִיף לְהִבִּין עֲנִיָן זֶה. שְׁכֵן, אֵיזוֹ חֲכָמָה גְּלָה כָּאֵן יַעֲקֹב, כְּאֲשֶׁר לָקַח אֶת הַבְּרָכוֹת מֵעֵשׂוֹ בְּמַרְמָה?

בספר "בגדי אהרן" (תולדות), מובא ביאור נפלא על-פי מדרש פליאה (דמשק אליעזר, תולדות), שכאשר אמר יצחק לעשו, "בא אחיך במרמה ויקח ברכתך", הוציא לו (יצחק לעשו) אפיקומן". (ידוע, שאותו לילה שבא יעקב לקבל את הברכות מאביו יצחק היה בליל פסח, וכאשר בא עשו לקבל את הברכות הוציא לו יצחק אפיקומן). והביאור הוא שיעקב אבינו, לאחר שלקח את הברכות מיצחק אביו, חשש שמא יבוא עשו אחיו אחריו, וגם הוא יאכיל את יצחק מטעמים, ואז יקבל ברכות מיצחק, כפי שהבטיח יצחק לעשו, כשאמר לו (בראשית כו' ד'): "ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי והביאה לי ואכלה בעבור תברכך נפשי בטרם אמות".

לכן נתחכם יעקב להאכיל בסוף הסעודה את אביו אפיקומן, והרי "אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן" - דהינו, אסור לאכול אחרי האפיקומן שום דבר, כדי שישאר טעם המצה בפיו. ועל-ידי כך לא יכול היה יצחק לאכול ממטעמי עשו הרשע, וממילא לא ברכו. וזהו שכתוב במדרש: "בא אחיך במרמה ויקח ברכתך", הוציא לו (יצחק לעשו) אפיקומן", כדי לרמוז לעשו, שאסור לו (=ליצחק) לאכול מהמאכלים שהכין לו.

בספר "עיני העדה" להגה"ק רבי אליהו הכהן מאיזמיר (תולדות) הוא מביא ענין זה, ומוסיף רמז נפלא, ש"במרמה" עולה לגמטריה "אפיקומן". וזהו שאמר יצחק לעשו: "בא אחיך במרמה" - "במרמה" בגמטריה אפיקומן. ועל-כך אומר המדרש "בא אחיך במרמה", רבי יוחנן אמר: בא (יעקב) בחוכמת התורה". דהינו, רבי יוחנן אמר, שיעקב, "בחוכמת תורתו", האכיל את אביו אפיקומן, כדי שלא יוכל יצחק, לברך את עשו הרשע את הברכות. "ארמי אבד אבי"

על הגאולה העתידה מצינו בגמרא (סנהדרין צ"ז): "אמר רבי יצחק: אין בן דוד בא, עד שתתהפך כל המלכות (=הממשלה) למינות (=כפירה). אמר רבא: מאי קרא 'כלו הפך לבן טהור הוא'".

הנה, רואים אנו, שלפני הגאולה המלכות תהפך למינות. והרמז הוא בפתוב (עיקרא יג, יג) "כלו הפך לבן". דהינו, בזמן שתהיה ממשלה שפלה "לבנה"/"נאורה", ואין בתוכה "שחורים"/"חרדים" - דע לך שבאותו הדור בא יבוא בן דוד במהרה לגאול אותנו. ולמי שעדין יש ספקות אם זו הממשלה הנוכחית, יתבונן בתיבת "לבן", שהיא ראשי תיבות לפיד בנט נתניהו. (לצערנו מחפה לנו תקופה לא קלה, שהרי מה בקש לבן? לבן "בקש לעקור את הפל", כפי שמובא בהגדה של פסח: "צא ולמד מה בקש לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו. שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ולבן בקש לעקור את הפל (=את כל עולם התורה), שנאמר: 'ארמי אבד אבי וירד מצרימה'"). אך אנו תמיד נזכור, שיש לנו אבא רחמן בשמים, שהציל מציל ותמיד יציל את עמו ישראל מיד כל המבקשים להשמידם (רוחנית וגשמית). "בני, בנותי, היום פסח - לא אוכלים לחם"

"אני זוכרת, הייתי אמנם קטנה, אך שם, במחנות ההשמדה בגרמניה הנאצית, אני זוכרת את העינים, הצער, את הדמעות שכבר אין להן כח לצאת מתוך העינים. הכאב, הריח הלא נעים, הצפיפות הנוראה, העניות, הקור העז, ומה לא... האמת, על הכל יכולנו להתגבר, חוץ מעל דבר אחד - הרעב. לרעב זרועות ארוכות מאד, על הרעב אי-אפשר להתגבר. היו כאלה שהיו מוכנים למות, ובלבד שתהיה להם עוד פרוסת לחם. הגרמנים ידעו בדיוק את כמות המזון הנדרשת לגוף, כדי לקימו בצורה המינימלית ביותר. כל יום היינו מקבלים - אבא, אמא, וששת אחי - פרוסת לחם אחת, לכל אחד מאתנו, וכוס תה, שממש רחוקה מלהיות תה. היינו מחפים בכליון עינים ובדריכות לשעות הערב. וזאת, רק כדי לקבל את המנה, מנת האכל היומית. עד שאבא השתגע... יום אחד, בשעות אחה"צ, נכנס אבא, ובידיו, פרגיל, שקית עם תשע פרוסות לחם וקנקן ה"תה". הוא עמד מולנו, אסף את כל בני המשפחה, ואמר: 'בני, בנותי, היום פסח - לא אוכלים לחם'.

'מה!? אבא!? מה אתה אומר?!' לא האמנו למשמע אוזנינו. 'בפסח לא אוכלים לחם! נקודה! אנו יהודים, ויהודים נשארים יהודים, ויהי מה' - פסק אבא. 'אבל אבא' - בכינו - 'נמות כלנו ברעב, אם לא זה, מה...?'. אבל תחנונינו לא עזרו לנו. אבא בשלו. בכל יום היה אבא לוקח את פרוסת הלחם, ומאחסנו עד לאחר הפסח. אכלנו הרבה קליפות תפוחי אדמה, בלענו הרבה שאריות של קליפות ביצים, ולו רק כדי להישאר בחיים. אבל לחם - לא אכלנו... פסח! כל אחה"צ היינו מסתכלים על פרוסת הלחם הנעטפות ונשמרות, אך הגאולה היהודית נתנה לנו כח להמשיך. מיד עם צאת החג, התחלנו לשמוע את הפצצות מטוסי בעלות הברית. יום למחרת, הגרמנים כבר ידעו שסופם קרב. אני זוכרת, אפריל, עדין אירופה קפואה, החלו החילים הנאצים להאיץ בנו, 'החוצה מהחדרים...! - צעקו. ואנו התחלנו את המסע הבלתי נגמר. "מצעדי המות", כך קראו למסעות הללו. בכפור, בשלג, תשושים ורעבים הצעידו אותנו הגרמנים, ללא כיוון וללא מטרה. הרבה מהיהודים לא עמדו במעמסה, והחלו ליפול, אחד אחרי השני, בשלג הקפוא.

מדי פעם, אבא היה מוציא מתוך החבילה את אותן פרוסות לחם, שכבר הספיקו להבאיש, והיה נותן לנו עוד פרוסת לחם, ששמרה על גופנו וכוחנו. אבא, אמא, וכל אחי ואחיותי - כלנו הצלחנו, ברוך השם, לשרוד את "מצעדי המות", בזכות אותן פרוסות לחם, פרוסות שאבא התעקש עליהן - 'בפסח לא אוכלים לחם!'. היום, בגאון ובראש מורם, כשאני צועדת את "מצעד החיים", יודעת אני מהו כוחה של אמונה...". (ספר "עץ החיים").

שבת שלום לכל המתפללים! נא לשמור על קדושת הגיליון!